

DOMOVINA

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126.
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12,
polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar

Izkoriščevalcem in veriž- nikom so postavljene meje

Prve dni septembra, ko se je v delu Evrope začelo vojno stanje, so se pričele v posameznih krajih naše države dvigati cene nekaterim življenjskim potrebščinam in drugim predmetom, ki so potrebni širokim slojem prebivalstva, čeprav dejansko za povišanje cen niso obstajali nobeni opravičljivi razlogi. Zato je sklenila vlada, da bo izdala novo uredbo z zakonsko močjo, ki naj bi odločno preprečila poskuse vseh tistih, ki mislijo, da morejo današnje nemirne dni izkoriščati za čezmeren dobiček. Po končanih posvetovanjih je uredbo odobril ministrski svet na seji dne 19. t. m. in je stopila v veljavo.

Cilj uredbe je zaščita socialno šibkejšega potrošnika. Da se ta cilj doseže, so določene občutne kazni za tiste, ki mislijo, da lahko danes, čeprav so razmere v naši državi mirne, dosežejo velike dobičke na račun tistih, ki komaj žive iz rok v usta. Taki spekulanti ne smejo ostati niti uro v dvomu, kaj jih čaka, če neupravičeno navijajo cene ali spekulativno kupiti blago. Vedeti morajo, da se bo postopek proti njim vodil nujno in z vso odločnostjo. Da bo ta postopek čim bolj uspešen, je potrebno, da tudi prebivalstvo pomaga oblasti v polni meri pri izsleditvi in preganjanju krivcev.

Razume se, da uredba ni naperjena proti ogromnemu številu naših poštenih in solidnih gospodarstvenikov ter poštenih hišnih lastnikov. Vlada je pri izdaji te uredbe upoštevala, da se cene življenjskih potrebščin in ostalih predmetov ne morejo urejati samo z upravnimi ukrepi ter sodnimi in policijskimi kaznimi, pa čeprav bi bile te kazni še tako ostre. Pravi urejevalec cen je in ostane množina blaga na trgu. Zato je vlada sklenila, da po svoji strani stori vse, kar je v njeni moči, da bo naše tržišče oskrbljeno z zadostno količino blaga. V tej smeri so bili že izdani nujni in učinkoviti ukrepi od strani trgovskega in kmetijskega ministrstva.

Uredba z zakonsko močjo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije določa v glavnem sledeče:

Pod uredbo spadajo: a) življenjske potrebščine (ljudska hrana), jedi, obutev, kurivo in razsvetljava; b) kmetijske naprave, kmetijski orodje in ostala sredstva, ki so potrebna za kmetijsko proizvodnjo; c) pogonski material; e) stanovanje in lokal; f) drugi nujno potrebni predmeti, kolikor niso v seznamu luksuznih predmetov po zakonu o skupnem davku na poslovni promet in g) material in orodje za izdelavo vseh prej imenovanih predmetov.

Pod določila te uredbe ne spadajo: a) proizvodi kmetov z lastnih posestev, b) monopolski predmeti in prodaja zdravil v lekarnah.

Prepoved kupičenja živil

Vsak proizvajalec, posredovalec ali prodajalec življenjskih potrebščin in ostalega blaga, bodisi da ga prodaja na drobno ali na debelo, je dolžan dati v prodajo življenjske

potrebščine in ostalo blago, proizvedeno in nabavljeno zaradi prodaje. Prepovedano je kupičenje življenjskih potrebščin in ostalega blaga z namenom, da bi se blago odtegnilo prometu in bi se s tem povišala njegova cena. Za kopičenje pa se ne bo smatrala nabava življenjskih potrebščin in ostalega blaga za potrebe lastnega gospodinjstva, če njihova zaloga ne presega običajne potrebe. Prepovedano je omejevanje proizvodnje, nabave in prodaje življenjskih potrebščin in ostalega blaga pod običajnim obsegom, prav tako je prepovedano drugo postopanje, ki lahko dovede do dviga cen življenjskih potrebščin in ostalega blaga. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do enega leta in z denarno kaznijo do 100.000 din.

Prekupčevanje

Prepovedano je večkratno prekupčevanje odnosno uvajanje nenavadnih posredovanj v prometu z življenjskimi potrebščinami in ostalim blagom, kar bi lahko pospešilo verižniško trgovino.

Prepovedano je kupovati življenjske potrebščine in ostalo blago na trgih, tržiščih in sejnih zaradi prekupčevanja na istem mestu in v času trajanja istega sejmskega dne.

Prodajalci na drobno morejo zaradi svoje preskrbe sklopiti s prodajalci na debelo kupoprodaje na trgih in sejnih samo po času, ki je določen za prodajo na drobno na določenem mestu.

Prepovedano je brez opravičljive potrebe prodajanje življenjskih potrebščin in ostalega blaga od strani proizvajalcev, posrednikov in prodajalcev v nasprotju z običajnimi pogoji in proti običajnemu načinu.

Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom 6 mesecev in denarno kaznijo do 50.000 din.

Prepovedano je kupovati od ljudi, ki prinašajo življenjske potrebščine na trg, to blago od njih že na potu do trga z namenom prekupčevanja. Prepovedano je prav tako odvrčanje proizvajalcev in drugih oseb od tega, da bi prinašali življenjske potrebščine na trg. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do 30 dni in denarno kaznijo do 5000 din.

Pregled kartelnih cen

Prepovedani so dogovori med proizvajalci, posredniki in prodajalci v namenu, da se določajo cene življenjskim potrebščinam in ostalega blaga. Sporazumi, ki so pravilno registrirani ali pa bodo registrirani pri ministrstvu za trgovino in industrijo po uredbi o kartelih, bodo pregledni, kolikor se nanašajo na cene in prodajne pogoje. Ta pregled bodo izvrševali organi, ki jih bo imenoval minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za socialno politiko in ministrom za kmetijstvo. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom do enega leta dni in z denarno kaznijo do tisoč din.

Cene morajo biti označene

Vsakdo, kdor prodaja življenjske potrebščine in ostalo blago v trgovini, na trgu, sejmu ali na drugem mestu, mora na vidnem mestu posamič ali v skupnem ceniku označiti cene posameznih predmetov tako, da jih lahko jasno vidi vsakdo. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom 30 dni in z denarno kaznijo do 5000 dinarjev.

V hotelih, restavracijah, kavarnah, javnih kuhinjah in gostinskih obratih se bodo cene jedilom in pijači označevale na jedilnem listu na običajen način. V hotelih in ostalih gostinskih obratih, ki oddajajo sobe, se bo v vsaki sobi izobesil cenik. Iz cenika se mora razvideti, od katerega do katerega časa velja označena cena in kateri je skrajni čas za odpoved. V označeno ceno se vračuna tudi nagrada za postrežbo, kar je treba izrecno označiti v ceniku. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom 30 dni in z denarno kaznijo do 5000 dinarjev.

Trgovski dobiček

Prepovedano je proizvajalcem, posrednikom in prodajalcem zahtevati za življenjske potrebščine in ostalo blago višjo ceno, kakor je tista, ki zagotavlja običajni in dovoljeni čisti trgovski dobiček. Kdor se pregreši proti predpisom tega člena, bo kaznovan z zaporom 6 mesecev in s kaznijo do 500 din.

Odbori za pobijanje draginje

V vseh mestih, sreskih krajih, industrijskih središčih in naseljih z več kakor 5000 prebivalci se morajo ustanoviti odbori za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije. Naloga odborov je, da kot posvetovalni organi sodelujejo z upravnimi oblastmi pri izvajanju predpisov te uredbe in da ugotovljene nepravilnosti prijavljajo nadrejeni oblasti.

Najemnine za stanovanja

Pooblašča se minister za socialno politiko in narodno zdravje, da v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo ter ministrom za pravosodje predpiše posebno uredbo, s katero se bodo uredile najemnine lokalov in stanovanj.

Do izdaje te uredbe se najemnine lokalov in stanovanj ne morejo povišati in ne smejo biti višje, kakor so bile na dan 1. septembra 1939. Kdor bi povišal najemnine stanovanj in lokalov, bo kaznovan z zaporom do 3 mesecev in denarno kaznijo do 20.000 din.

Aprovizacijske ustanove

Pooblašča se minister za socialno politiko in narodno zdravje, da lahko zaradi pobijanja draginje in brezvestne špekulacije, kakor tudi zaradi boljše prehrane siromašnega prebivalstva ustanovi v sporazumu z zainteresiranimi ministrstvi, če se pokaže potreba, javne aprovizacijske (prehranitvene) ustanove in podpre že obstoječe, oziroma ustanovi nove nabavljalne in prodajalne zadrage.

Prepoved obratovanja in odvzem blaga

Kdor se pregreši proti tej uredbi, se lahko kaznuje ne samo s kaznijo, ki je določena za določeno delo, temveč s prepovedjo nadaljnje

ga dela začasno ali zmerom. Preiskovalno oblastvo sme zapleniti vse blago, ki je bilo predmet kazenskega prestopka.

Zaporne kazni se ne morejo plačati

Zaporne kazni izrečene po tej uredbi, se ne morejo zamenjati z denarnimi kaznimi, toda v primeru neizterljivosti se bodo zamenjale denarne kazni v zaporne, računajoč za vsakih 50 din po en dan zavora. Pretvori-tev denarne kazni v zaporno kazen ne more prekoračiti 3 mesecev pri prestopku odno-sno 30 dni pri prekršku. Pogojne kazni se ne morejo izrekati

Fond za prehrano siromakov

Pri ministrstvu za socialno politiko in na-rodno zdravje se ustanovi fond (blagajna) za prehrano siromakov, kamor se stekajo vse denarni kazni in denar od prodanega zaplenjenega blaga zaradi prekrškov te uredbe. Minister za socialno politiko in na-rodno zdravje bo razdeljeval dohodke tega fonda za prehrano siromakov po banovinah,

oziroma na upravo mesta Beograda in po ključu zbranih kazni in denarja od prodane-ga blaga na ozemlju dotične banovine ozi-roma uprave mesta Beograda.

Državni odbor za pobijanje draginje

Pri ministrstvu za socialno politiko in na-rodno zdravje se ustanovi odbor za pobija-nje draginje in brezvestne špekulacije, ki ima nalogo proučevati vprašanje draginje in brezvestne špekulacije in predlagati mini-stru za socialno politiko in narodno zdravje izdajanje novih ukrepov. V ta odbor pride-jo po en predstavnik trgovinskega, vojnega, kmetijskega, prometnega, finančnega, pravo-sodnega, notranjega, gradbenega ministrstva, ministrstva za gozdove in rudnike ter mini-strstva za socialno politiko in narodno zdrav-je. Ministrstvo za socialno politiko in naro-dno zdravje sme v ta odbor poklicati tudi predstavnike gospodarskih zbornic, kmetij-skih in delavskih zbornic, predstavnike glav-ne zadržne zveze ter ostalih zainteresiranih organizacij in ustanov ter posamezne stro-kovne osebe, v kolikor to zahteva potreba.

Vojna in kmečka gospodarska politika

»Gospodarska sloga« je v svoji zadnji šte-vilki prinesla članek dr. Rudolfa Bičanića pod gornjim naslovom. Članek je prav ume-sten tudi za naše razmere, zato prinašamo nekaj njegovih izjavanj.

V Evropi je nastalo vojno stanje. Vojske najkulturnejših in največjih narodov stre-ljajo ena na drugo, obsipajo se z bombami in granatami, uničujejo mesta in polja ter vse, kar je ustvarila ljudska roka z marlj-i-vim delom. In že se je pokazalo, da ta člo-veška nesreča ne bo kratkodobna. Vlade bo-jujočih se držav predvidevajo dolgo traja-nje in sicer za tri leta in temu prilagojuje-jo svoje gospodarstvo.

Jugoslovanska vlada je izjavila svojo ne-vtralnost. Mi smo pristaši miru, ker tujega nočemo niti ne zahtevamo. Ne bomo pa dali svojega. Pripravljeni smo dati za svojo domovino Hrvatsko svoja življenja. Zato moramo biti na straži, kakor vsak svoboden

in zaveden narod, ki se zna sam brigati za svojo bodočnost.

Stati moramo čvrsto na braniku proti vsakomur, ki bi nam mogel škoditi ali pa nas ogražati. Čeprav smo v strogi nevtral-nosti, je gotovo, da bodo vojne razmere vplivale na naše gospodarstvo, če ne zaradi drugega pa zaradi naše zunanje trgovine. Mi uvažamo iz bojujočih se držav razne pro-izvode, gotovo blago in surovine, posebno pa tkanine. V bojujoče se države pa izvaž-a-mo les in naše kmečke proizvode. Dogodilo se bo, da ne bomo mogli tako lahko uvaž-a-ti kot smo dosedaj, pa tudi naš izvoz bo na-letel na težave. Tega se moramo zavedati in napraviti za naše gospodarstvo potrebne za-ključke. To pomeni, da se v bodoče, za do-bo treh let, ali pa tudi dalj, moramo manj naslanjati na inozemstvo ter moramo razvi-ti naše gospodarstvo tako, da svoje glavne življenjske potrebščine dobimo na našem

področju. To misel je treba izvesti strogo in dosledno do zadnjega kmečkega gospodar-stva. To pomeni, da moramo voditi našo go-spodarsko politiko tako, da si zagotovimo kar največjo gospodarsko neodvisnost kme-čkega gospodarstva.

Vsak kmečki gospodar naj se briga v prvi vrsti, da si hrano in vse ostalo, kar potre-buje v hiši, preskrbi na svojem posestvu. To velja zlasti za preskrbo z obleko. Zato naj vsak seje čim več lana in konoplje, ker bo to potreboval ne samo za svojo družino, ampak tudi za prodajo. Isto velja za volno. Ko ne bo več avstralske volne, bo našim tovarnar-jem dobra tudi domača volna. Potem se bo do tudi brigali zato, da se ta volna izboljša in oplemeni.

Druga skrb nam mora biti, da v vasi čim-bolj organiziramo medsebojno pomoč, sode-lovanje in pomaganje, da bi se vas v prime-ru potrebe mogla sama oskrbovati, bratsko in sosedsko. Isto velja za naša mesta, ki se morajo pobrigati za mestno prebivalstvo, da ne bo stradalo. Zato imamo našo Gospodar-sko slogo, pričakujemo pa, da nam bo pri-hodnost prinesla boljše gospodarsko orga-nizacijo potom gospodarskih občin, kakor je to v programu hrvatske kmetijske stranke.

Organizirati moramo izmenjavo dobrin iz krajev, ki se sami ne morejo oskrbovati in drugih, ki imajo viške. Paziti moramo, da nam trgovci ne izvozijo preveč naših pro-izvodov v tuje države, pa da bi potem sami trpeli pomanjkanja v domovini in stradali zaradi pohlepa po dobičku. Zato moramo po-svetiti več pozornosti domačemu prebival-stvu in našim narodnim potrebam kakor pa izvozu.

Nove vojne razmere bodo privedle do te-ga, da bomo morali dobro in smiselno orga-nizirati naše narodno gospodarstvo. V kol-i-kor mi tega ne bi storili, bi se moglo zgodi-ti, da nas drugi, tujci, prehitijo. Zato mora-mo hitro na delo. Mogoče bo zato v vojnem zlu nekaj dobrega

MALI PREBRISANEC

Pepček sedi na sosedovi češnji in obira češnje.

»Kaj pa delaš, Pepček, na moji češnji?« ga pobara sosed.

»Oh nič,« odgovori Pepček. »Nekoliko če-šenj je padlo na zemljo, pa sem se povzpel na drevo, da jih obesim nazaj!«

Andrej Šolar

ROMAN IZ PREDVOJNIH DNI
PO L. THOMI PRIREDIL B. R.

Ali pa, če bi držal njene roke v svojih in ji rekel: »Kajne, mati, saj sem ti bil zmerom poslušen sin, in veš, da sem ti hvaležen, in na to pomisli, ko ti bom zdajle nekaj za-upal.«

Potem mu bo pa hitro rekla: »Jej, za božjo voljo, kaj se ti je pa primerilo?«

In iz vseh njegovih besed in dokazov bo razumela samo to, da je konec njenih lepih sanj, da se je ušela, da je mislila, da bo na stara leta živela pri svojem sinu kje v kakš-nem žuonišču.

»Če bi se le že enkrat začelo,« je pomi-slil Silvester. Saj bi prenesel vse njene očit-ke in počasi bi jo le prepričal, da njegova sreča ne bo njena nesreča.

Tako je stopal kakor izgubljen po ore-škem trgu proti pivovarni. Prosil je hlapca, naj gre na postajo po njegov kovčeg in mu ga čimprej pošlje v Gorenjo vas.

»Je že prav,« je dejal Martin. »Ali se ne boste domov peljali? Ovsenek je tu v trgu in ima zanesljivo kaj prostora na vozu.«

»Hvala. Rajši grem pri tem lepem vreme-nu peš,« je odvrnil Silvester. Snel klobuk in šel dalje. Ni gledal ne na levo, ne na desno in tudi ne tja, kjer je stal Jakob Prah.

Ta pa je z mračnim obrazom gledal za njim.

»No, pozdravljati tudi več ne znaš,« si je tiho rekel. »Če že hočeš tako...«

In vendar mu je bilo nekako hudo, da je šel ta mladenič tako meni nič, tebi nič mi-mo njega.

Saj ga je imel rad. Že od takrat, ko je Silvester prihajal k njemu kot mlad dijaček, da mu je umeril čevlje.

Takrat se je Silvester zelo začudil, ko je zaslišal iz mojstrovih ust nekaj latinskih bes-ed.

»Tudi jaz sem bil včasih dijak,« mu je po-nosno pojasnil Prah in mu pokazal prvo stran svoje knjižice za vpisovanje mer, kjer se je po grško podpisal.

In potem ga je Silvester še pogosto po la-tinsko pozdravil.

Odtlej si je Prah mladega fanta zapisal v srce. Kadar je Silvester odhajal v mesto ali pa prihajal na počitnice, vselej ga je pot za-nesla skozi Orešje, in ker nihče ni mogel iti skozi trg, ne da bi naletel na čevljarja Pra-ha, tako je imel tudi Prah pogosto prilož-nost, da je vprašal mladega Silvestra, kako kaj napreduje njegovo učenje.

In zdaj je šel mladi mož brez pozdrava mi-mo njega in se delal, kakor ne bi bil nikoli užival čevljarjevih dobro mišljenih nasvetov.

Seveda, ker bo postal duhovnik, ne sme občevati s človekom, ki je zagrizen sovraž-nik vsega cerkvenega!

»No, nič ne de,« si je rekel Prah.

Vtaknil je roko v žep in pogledal čez trg. S sodišča so začeli prihajati ljudje. Med

njimi je bilo nekaj fantov, ki so se precej glasno prerekali

Eden izmed njih je rekel: »Babnici sem po-vedal vse, kar ji je šlo. To je gledala! Mi-slila je, da ji bo treba samo tožiti!«

Bil je Zotočnikov Ksaver s svojimi prija-telji.

Prah pa se ni zanj zmenil. Zagledal je namreč svojega znanca Ovsenka iz Gorenje vasi.

Tudi ta je prihajal s sodišča in neka žen-ska je šla z njim.

Prah je pozdravil.

»Ne utegneš? O nečem bi se rad s teboj pogovoril.«

Ovsenek je dejal dekletu:

»Pojdi za nekaj časa v gostilno, Urša. Kmalu pridem za tabo.«

Potem je vprašal čevljarja:

»Kaj bi pa rad?«

»Kako je z vašo krajevno organizacijo? Ali so se ljudje že vpisali?«

»Ne vem, da bi bilo kaj takega. Zdaj ni časa za takšne reči. Ljudje imajo preveč drugega dela.«

»No, saj imam delo tudi jaz, pa se le bri-gam za to. In Šolar? Ali njega ni poleg?«

»Z njim pa zdaj ni mogoče prav nič za-četi.«

»Saj ga je vendar naša stranka izvolila za župana!«

»Ni več župan. Saj veš, kaj je bilo po-tem!«

»Zakaj pa teh reči niste dali v liste?«

»Kdo pa bo vse obešal na veliki zvon?«

»Saj to je! Sploh je pri vas vse preveč mlačno. Ali si bral moj članek?«

Poročila z bojišč

Na poljskem bojišču je vojna v glavnem končana, čeprav se znatni ostanki poljske armade še vedno držijo na polotoku Hela, v Modlinu in zlasti v Varšavi. Po zadnjih poročilih je neprestano nemško obstreljevanje poljske prestolnice hudo razdejalo to lepo mesto in se kljub vsemu junaškemu odporu ne bo moglo dolgo držati, zlasti ker se mu bliža ruska vojska, ki zaseda razmejitveno črto z Nemčijo, v kateri leži tudi del Varšave same.

Na zapadnem bojišču se je zadnje dni po prihodu močnih nemških ojačenj s poljskega bojišča, vnel silen topniški dvoboj obeh

utrjenih pasov, Maginotovega in Siegfriedovega. Kakor pa vse kaže, se ne bodo skoraj začele večje bitke, zlasti ker se zdi, da bodo spet spregovorili diplomati, da poizkusijo še preden se vojna razvname in razleze, svojo srečo.

Na morju se vedno bolj zaostruje borba angleške mornarice z nemškimi podmornicami. Izgube so na obeh straneh prav hude, vendar se Angleži nadejajo, da bo prej konec nemških podmornic kakor pa njihovih ladij. Zaradi te borbe močno trpijo tudi nevtralne države.

Politični pregled

V preteklem tednu so nekateri važni dogodki odločilno posegli v razvoj na bojiščih in izven njih. Na prvem mestu je

ruski poseg na Poljskem.

Poljska vojska ni vzdržala naglega in močnega nemškega sunka. Prišel se je brezglaven beg iz Poljske v druge države, zlasti v Rumunijo, in so utekli tudi člani vlade in je pobegnil celo vrhovni poveljnik poljske vojske maršal Rydz Smigly. Tedaj je v sporazumu z Nemčijo vkorakala Rusija v Poljsko, da zaščiti »svoje brate po krvi«, kakor je dejal predsednik sovjetskih komisarjev Molotov. Brez hujših bojov so zasedli vse ozemlje do same Varšave in so jim morale nemške čete prepustiti lep kos poljskega ozemlja, ki so ga zasedle po hudo krvavih borbah. Med Rusijo in Nemčijo je potegnjena sedaj začasna razmejitvena (demarkacijska) črta, ki je razvidna z zemljevida. Rusija je z vojaško zasedbo beloruskega in ukrajinskega ozemlja, odnosno ozemlja, ki ji pripada po dogovoru o demarkacijski črti med njeno in nemško vojsko, postavila svoje zastave tako na bivšo poljsko-rumunsko kakor na bivšo poljsko-madžarsko mejo ter se celo pomaknila še nekaj kilometrov naprej ob bivši poljsko-slo-

vaški meji. S tem ni le podaljšala svoje meje z Rumunijo, temveč je postala neposredna sosedica treh manjših držav, Litve na severu ter Madžarske in Slovaške na jugozapadu, kjer se je močno razširila proti srednji Evropi. Upoštevanje tega dejstva nam bo v bližnjem razvoju močno olajšalo razumevanje dogodkov, ki bodo gotovo še sledili ne le na samem Poljskem, temveč tudi izven tega predela.

Možnost nadaljnjega sodelovanja med Nemčijo in Rusijo.

Ozemlje bivše poljske republike sta si Rusija in Nemčija razdelili v dve svoji območji. Nemški kancelar Hitler je v Gdansk med drugim dejal, da bosta odslej o usodi Poljske sklepali samo Nemčija in Rusija in da »versajske Poljske« nikdar več ne bo.

V zvezi z vsem tem razvojem, ki je svet močno presenetil, so se seveda takoj pojavile tudi domneve o nadaljnjih možnostih nemško-ruskega sodelovanja. Po sodbi angleških političnih krogov se namreč ne bi smelo v naprej izključiti možnosti vojaške zveze med obema državama.

Predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike Roosevelt je na dan 21. t. m. sklical

izredno zasedanje ameriškega kongresa z naslednjo glavno točko dnevnega reda: sprememba sedanjega ameriškega nevtralnostnega zakona. Iz poslanice, ki jo je Roosevelt tega dne prečital kongresu, je razvidno, da predlaga ukinitvev onega dela nevtralnostnega zakona, ki prepoveduje prodajo orožja in streliva vojskujočim se strankam (embargo nad orožjem in strelivom). Namesto te določbe naj bi tudi glede orožja in streliva, kakor glede drugega blaga, obveljalo načelo »cash and carry« (kupi in odpelji), po katerem bi bila dovoljena svobodna prodaja orožja in streliva vsem vojskujočim se državam, vendar pod pogojem, da ga takoj plačajo in na svojo odgovornost tudi odpeljejo. Glede na plačilne možnosti vojskujočih se strank se smatra, da bi taka sprememba nevtralnostnega zakona koristila bolj Angliji in Franciji kakor Nemčiji, s čimer bi Zedinjene države posredno podprle obe zapadni demokraciji. Roosevelt je to pot uspel, to pa predvsem zaradi sprememb, ki so med tem na širšem svetovno-političnem področju nastopile zaradi ruskega posega na Poljskem, ki je bil, kakor znano, močno olajšan s premirjem, ki je bilo sklenjeno 15. tega meseca med Rusijo in Japonsko. Rusko-japonski sporazum je zlasti v Ameriki zbudil vtis, da ima sedaj Japonska svobodne roke ne le na Kitajskem, temveč na vsem tihomorskem področju sploh, znabitl na tem še bolj kakor na prvem, kjer ima končno tudi Rusija neke svoje življenjske potrebe, ki jih ne more povsem žrtvovati.

V vojnem taboru so vsi samozavestni.

Mimo krajevno omejenih borb na obeh bojiščih, vzhodnem in zapadnem, so bile za stališča obeh vojaških taborov (Nemčije na eni ter Anglije in Francije na drugi strani) značilne izjave vodilnih državnikov vseh treh velesil: Hitlerja v Gdansk (19. t. m.), Chamberlaina v spodnji zbornici (20. t. m.) in Daladiera po radiu (21. t. m.). Hitler je v svojem govoru še enkrat poudaril, da ni nikdar mislil na oborožen spopad z zapadom, da ga pa sprejme v vsem svojem obsegu, ako sta se Anglija in Francija zanj odločili, četudi je cilj nemške vojne na Poljskem že dosežen in izvršenega dejstva poljskega zlo-

»Katerega pa?«

»O politični mlačnosti kmetov. Da je prav v tem vsa moč duhovščine.«

»Tega nisem bral. Zdaj sploh ne berem listov. Za branje je zima.«

»S takšnimi naziranjji pač ni mogoče daleč priti.«

»Prah, daj me razumeti! Če ves dan orješ in seješ, vendar ne boš mogel ponoči še brati!«

»Kaj pa bo iz tega? V nekaj mesecih ne moremo uničiti vsega vpliva duhovščine. Zakaj pa potem sploh pišemo članke?«

»Saj tudi oni drugi ne berejo ničesar. Tisti, ki so črni.«

»Duhovščina ne potrebuje tiska. Ta ima prižnico in spovednico.«

»I seveda.«

»In da Šolar našemu tisku ne zaupa! Mi bi to zadevo zaradi otroka takoj natisnili.«

»Misliš zaradi krsta?«

»Da. Ali mar župnik ni popustil?«

»To je že moral. Menda so mu višji namignili.«

»Da. Višji se boje javnega mnjenja.«

»Morda imaš prav. Zdaj pa pozdravljen. V gostilno moram iti.«

»Kdo pa je bila ta ženska, ki je šla s tabo?«

»Solarjeva hči.«

»Tista, ki je imela otroka? Prav za prav bi bilo dobro, če bi se z njo pomenil. Morda bom še kaj napisal v list.«

»Nikar! Saj se je o tem že preveč govorilo.«

»Če nočeš, pa ne bom. Jaz od tega nič nimam. Kvečjemu delo.«

Prah je pogledal za Ovsenkom.

»To so trdoglavci,« je rekel sam pri sebi. »Tu ima duhovščina seveda lahko delo.«

Ovsenek je dobil Urško v gostilni. Sedela je v kotu za mizo, svojo cajno pa je postavila zraven sebe.

»Ali si že kaj naročila?«

»Ne, sem rajši počakala tebe.«

»No, pa dva vrčka na mizo! In dve klobasi.«

Sedel je.

»Kaže, da se bova morala še večkrat sem pripeljati, Urša,« je rekel.

»Da.«

»Ta ne bo popustil, dokler ga nazadnje ne bodo obsodili.«

»Ne.«

»In rekel je, da si bo vzel tudi advokata.«

»Da.«

Natakarica je prinesla pivo in klobasi.

Urša si je počasi rezala košček za koščkom.

»Videli bomo, kaj se bo dalo napraviti,« je dejal Ovsenek. »Če bo imel kakšnega sitnega advokata, si bomo morali pa še mi vzeti svojega.«

»Da.«

Nekaj časa sta potem oba molčala.

Urša je srebrnila iz vrčka, potem pa se je zagledala predse.

Premišljala je zdaj, kaj vse se je dopoldne zgodilo. In počasi je postala zgovornejša.

»Kako more le reči, da sem imela kaj z Blatnikovim Janezom? To je kar nesramno. Zaradi takšne obdolžitve bi ga morali zapreti. Saj sploh nikoli nisem z njim hodila.«

»In Štrajharjevega Petra je tudi omenil,« je dejal Ovsenek.

»S tem sem šla samo enkrat s plesa. To pa je bilo že pol leta, preden je prišel Ksaver pod okno. In s Petrom sploh ničesar takega nisva govorila. Še na misel mi ni prišlo, da bi kaj z njim imela. Tudi s Ksaverjem ne, če ne bi bil rekel, da me bo vzel. Stal je pod oknom in mi žvižgal, jaz sem pa pogledala, kdo je. »Jaz sem,« je rekel, »in če mi odpredš, ti ni treba nič skrbeti, se bova že vzela!« in pri Podravnici je tudi rekel, da me bo vzel, zdaj pa govori o Blatnikovem Janezu in o Štrajharjevem Petru!«

»Ta dva bosta morala priseči in potem se bo že videlo, ali bo Ksaver ostal pri svojih besedah.«

»Nič ne more govoriti. In to je tudi dejal, da me je pri potoku videla Tončkova dekla z nekim fantom. In rekla je, da me je spoznala po moji rdeči ruti. Jaz pa sploh še nikoli nisem imela rdeče rute. To bo morala dokazati, ali sem imela rdečo ruto.«

»Zdaj bom pa plačal. Iti bova morala, Urša.«

»Ali ne bi šla rajši še enkrat na sodnijo in povedala, da nimam rdeče rute? Saj bi bila takoj povedala, pa sem bila tako zmešana, ker je Ksaver tako nesramno lagal. Ali ne bi dala zapisati, da rdeče rute nimam?«

»Zdaj ni več vredno.«

»Ne?«

»To boš lahko povedala pri razpravi. Takrat bo še dovolj zgodaj.«

»Mati lahko potrdijo in oče tudi.«

»Ne, očeta pa kar pustil.«

ma nihče ne more spremeniti. Ze takoj naslednjega dne je Hitlerju odgovoril Chamberlain, ki je polemiziral s Hitlerjem v pogledu odgovornosti za sedanjo vojno (o tem je angleška vlada izdala tudi posebno »Modro knjigo«) in izjavil, da bo Anglija šla v svoji sedanji borbi, ki ji je bila vsiljena, do konca. Kot cilj vojne je Chamberlain zlasti poudaril strmoglavljenje sedanjega režima v Nemčiji. Daladier pa je spregovoril Francozom, da utemelji, zakaj se je Francija odločila, da vstopi v vojno na strani svoje poljske zaveznice. Tudi on je utemeljeval francosko odločitev predvsem z moralnih vidikov, kajti za geslo francoskega vojskovanja je proglasil načelo: Svoboda ali smrt!

Prizadevanje nevtralnih držav.

Izven operacij stoje slej ko prej vse druge države, ki so se v tej ali oni obliki izrekle ali za politiko čakanja ali za politiko nevtralnosti. Države tako zvane oslske skupine (severne države in Švica) so se ponovno posvetovale glede pravic nevtralnih držav v pomorski vojni, zlasti v pogledu mednarodne trgovine in medsebojne trgovske izmenjave. Na Balkanu pa je bilo v zadnjih dneh opaziti več znakov medsebojnega zbliževanja držav, ki so v novem razvoju postavljene pred enaka vprašanja. Tako so se istočasno iz Budimpešte in Rima, pa tudi iz posameznih balkanskih prestolnic slišali glasovi o možnosti nastanka nove mirovne fronte na Balkanu, ki naj bi zajela Madžarsko, Jugoslavijo in Grčijo, ki bi pa po vsej verjetnosti tesno sodelovala tudi z Bolgarijo ter se naslanjala na Italijo kot velesilo, ki se slej ko prej trudi, da bi, če že ne na zapadu, pa vsaj v Sredozemlju in na evropskem jugovzhodu rešila mir. V zvezi s temi italijanskimi prizadevanji so se zelo ugodno tolmačila zlasti poročila o pretekli teden doseženem sporazumu med Italijo in Grčijo, ki sta se odločili za pristrčno sodelovanje v bodoče ter bosta v ta namen odpoklicali z albansko-grške meje vse svoje čete, ki sta jih tam zbrali v zadnjem času.

Rumunski ministrski predsednik Calinescu umorjen.

Spričo teh miroljubnih razpoloženj in prizadevanj, ki so stopila pretekli teden v ospredje na vsem Balkanu, je vzbudila v četrtek tem večjo senzacijo vest, da so pristatši »Železne garde« v Rumuniji ubili rumun-

skega ministrskega predsednika Calinesca. Umor je rumunska vlada označila za izrazito notranjepolitično zadevo, toda spričo programa, ki ga je zastopala »Železna garda« kot desničarska organizacija, se vendarle zdi upravičena domneva, da vodijo niti tega terorističnega dejanja tudi v inozemstvo. Novo rumunsko vlado je sestavil general Argetoianu.

Turški obisk v Moskvi.

V zvezi z novo rusko politiko in novim položajem, ki je nastal v jugovzhodni Evropi, zasluži med dogodki preteklega tedna posebno pozornost tudi odhod turškega zunanjega ministra Saradzogla v Moskvo. Po nekaterih informacijah Saradzoglu ne odhaja v sovjetsko prestolnico samo zato, da se neposredno pri viru informira o novem položaju, ki je tudi za Turčijo nastal zaradi ruskega posega na Poljskem, temveč najbrž še kot nosilec posebnih predlogov rumunske vlade, ki prav zdaj skuša poglobiti svoje odnose z Moskvo, da bi se v svojem izpostavljenem položaju kolikor mogoče zavarovala na rusko stran. Veliko pozornost je v zvezi s misijo turškega zunanjega ministra v Moskvi zbudil tudi razgovor našega poslanika v Ankari Šumenkovića s Saradzoglom tik pred njegovim odhodom v Moskvo. Prihodnji teden nam torej obeta polno novih momentov v mednarodnem razvoju. Znabiti bo diplomatski položaj že čez sedem dni nekoliko bolj jasn.

Manj jasnosti o stališču Rusije nobeni vojni stranki ne mudi preveč.

Tabor obeh zapadnih velesil je skušal te dni vsestransko oceniti sovjetski poseg na Poljskem, preko nekaterih obsodb pa v svojih zaključkih ni šel. Iz tega bi moral sklepati, da si Anglija in Francija pridržujeta končno odločitev glede Rusije za kasnejši čas, ko bodo cilji ruske politike, zlasti po njenem usidranju v srednji Evropi, bolj jasno razvidni. Obe sta se za sedaj zadovoljili s tem, da sta vzeli na znanje ruska zagotovila o nevtralnosti in da sta se pri tem skrbno izognili slehernega poslabšanja odnosov z Moskvo, ker je ne želita sami pahniti v morebitno vojno zavezništvo z Nemčijo. O tem, ali se bo navzlic tej angleški in francoski previdnosti Rusija končno vendarle znašla na isti črti z Nemčijo, dopuščajo na zapadu različna ugičanja, domnevajo pa v glavnem, da se Rusija ne namerava zaplesti v vojno.

Nekoliko drugačna je seveda presoja ruskega činitelja na nemški strani. Ze takoj po Hitlerjevi izjavi v Gdansk, da bosta odslej o vzhodnem evropskem prostoru odločali samo Nemčija in Rusija, so se v nekaterih polslužbenih nemških organih pojavila značilna prikazovanja »največjega celinskega bloka v svetovni zgodovini«, bloka Nemčije in Rusije, proti kateremu se bo, kakor pišejo, »tudi angleška blokada (zapora morja) kmalu izkazala za povsem neškodljivo«. Kako gledajo na to vprašanje v Moskvi, iz dosedanjih ruskih izjav še ni mogoče spoznati. Rusija se trenutno omejuje na zasedbo poljskega ozemlja, na katerem organizira svojo uoravo. Zdi se, da se sedaj s postavitvijo sovjetrov Nobeni vojni stranki se ne mude več. Zadržanje obeh zapadnih velesil vzbuja vtis, kakor da se obe na tihem zanašata na svojega najbolj zanesljivega »tretjega zaveznika« — na čas. Toda tudi Nemčija vidi v njem svojega zaveznika, bodisi da računa s posredovanjem za omejitev sedanjega spora, bodisi da računa z novimi zavezniškimi možnostmi.

V samem vojnem taboru moramo končno na angleško-francoski strani zabeležiti važno odločitev vojaško-političnega značaja: ustanovitev skupnega vrhovnega vojnega sveta, v katerem je združeno ne le vrhovno politično vojno vodstvo, temveč tudi vrhovno vojaško vodstvo. V zadnji svetovni vojni sta se Anglija in Francija zedinili za tako skupno vodstvo šele v tretjem letu.

Znano je, da

Italija vodi od izbruha vojne politiko posredovanja

in diplomatskih prizadevanj za omejitev sedanjega spopada. Ta prizadevanja so po izjavah italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija še vedno mogoča, kajti »Evropa se tudi po polomu Poljske dejansko še vedno ne nahaja v vojni, saj se velike vojske še vedno niso spoprijele in je torej še vedno mogoče preprečiti resnični spopad«. Mussolini je razen tega poudaril, da Italija slej ko prej vztraja pri sklepih svoje vlade, da ne namerava v sedanjem sporu podvzeti »nobene pobude vojaškega značaja«. Italijo moramo potem takem še vedno smatrati za stranko izven spora, kar je za presojo položaja v vojnem taboru nedvomno velikega pomena.

Vsa pozornost je obrnjena v Moskvo.

»Povedal bi pa le lahko, ali me je kdaj videl z rdečo ruto.«

»Ali misliš, da bi on šel na sodišče, ko bo Ksaver tam? Ne, ljuba moja, in če bi bil jaz namestu tebe, bi doma prav malo govoril o razpravi.«

»Če je pa Tončkova dekla tako nesramna in pripoveduje o rdeči ruti.«

Ovsenek je plačal in malo nato je njegov voz že ropotal po ozkih ulicah.

V pivnici so sedeli ljudje pri oknu. Obrnili so glave, ko so zaslišali voz.

Eden izmed njih je okno odprl in zažvižgal na prste. Drugi so kričali in se smejali.

»To je bil Ksaver,« je rekla Urša, vsa rdeča od sramu.

»Sem ga videl,« je potrdil Ovsenek, »tega lumpa. Nikar se ne obračaj, drugače bodo še bolj nesramni.«

Udaril je po konfu, da se je spustil v dir. Urša pa je držala svojo cajno v naročju in mislila, kako jo zdaj Ksaver sramoti. In počasi so se ji misli vrnile še k Tončkovi dekli, ki tako nesramno laže in ki ima pri tem zanesljivo svoje skrite namene.

Kmalu za Orešjem sta prehitela praznično oblečenega človeka.

»To je pa Markičev gospod,« je dejal Ovsenek in ustavil voz.

Počakal je, da je prišel Silvester do njega.

»Dober dan! Ali ne bi sedli k nama?«

»Hvala, Ovsenek, saj nimam več tako da-leč.«

»Kakor veste. No, pa zbogom.«

Ko je prišel Silvester do zadnjega griča in

zagledal pod sabo Gorenjo vas, se je še bolj podvzval.

Pri hiši je pozdravil Florijana, ki je delal na vrtu.

Potem je zavil med hiše.

Zdelo se mu je, kakor že dolga leta ne bi bil videl domače vasi.

Vse je bilo tako kakor pred nekaj meseci, pa se mu je le zdelo, da se je vse izpremenilo.

Tu spredaj je bila šola. Ob vratih sta stala dva moža.

Ko se je približal, ju je spoznal. Eden izmed njiju je bil učitelj Pretnar, potem pa še domači kaplan.

»Dober dan, gospod Silvester. Tudi vi ste prišli?«

»Dober dan, gospod učitelj. Kako je pa kaj z vami?«

»Kakor je pač s starim človekom zmerom. Križi in težave. Tudi z vašo materjo je bilo bolj slabo, kaj?«

»Ali je bila bolna?«

»Kaj niste tega vedeli?«

»Ne, prav nič.«

»Ni se vam treba ustrašiti. Zdaj ji je že bolje, toda nekaj časa smo mislili, da jo bo vzelo.«

»No, potem mi pa oprostite... Moram iti k njej...«

»Ne bom vas zadrževal. Zbogom in obiščite me kaj prihodnje dni.«

Silvester je odšel.

To sporočilo ga je presunilo.

Mati mu je tako poredko pisala, da se mu ni zdelo prav nič čudno, če nekaj časa od nje ni dobil nič pošte.

Zdaj se je v zadnjih časih brigal samo zase, doma pa mu je mati ležala bolna in nikogar ni imela pri sebi!

Sram ga je postalo in bal se je. Srce mu je začelo hitreje utripati, ko je stopil v malo hišo in položil roko na kljuko.

»Ali si že prišel?«

Mati je s težavo vstala s stola in šla naproti.

»Mislila sem, da boš prišel zvečer s poštnim vozom.«

Njen glas ni imel več starega zvoka in čeprav so se njene oči smehljale, vendar niso mogle prikriti hude utrujenosti.

»Mati, zakaj mi pa nisi nič pisala?«

»Zaradi bolezni. Oh, pojdi! Saj je vse minilo. Ali si hodil kar peš, da imaš tako prazne čevlje?«

»Da. Toda zdaj sedi. Zakaj mi nisi nič pisala?«

»Saj je že dobro. Kar veseli me, da nisi prej prišel. Takrat te še pozdraviti ne bi bila mogla spodobno.«

»Od tujih ljudi sem moral zvedeti, da si bila bolna.«

»Saj ni bilo nič hudega. Tudi prej so mi že dostikrat noge zatekle. Letos je bilo samo malo hujše. Zdaj mi pa povej, ali nisi lačen?«

»Ne, mati. Kaj je pa doktor rekel? Ali že smeš vstajati?«

»Seveda. V postelji sem bila samo štirinajst dni, in če je bilo lepo vreme, sem še takrat hodila na solnce.«

»Pa se mi zdiš tako utrujena.«

»To bo že minilo. S šestdesetimi leti se bolezni ne odkrižáš tako hitro.« (Dalje)

Tam se bo odločila nadaljna usoda nele Vzhodne Evrope, za katero se je prišel pogajati turški zunanji minister Saradzoglu, tudi daljnji obstoj baltskih držav Litve, Latvije in zlasti Estonije, čije zunanji minister je v tem tednu že drugič priletel v Moskvo. Spor z Rusijo je nastal zaradi pobege poljske podmornice »Orzel« iz pristanišča v Tallinu, prestolnici Estonije, kamor se je ladja zatekla in bi jo bila morala Estonija razorožiti. Seveda pa je ta dogodek le povod, da prične Rusija odstranjevati te z vernejškim mirom iz njenega telesa izrezane mejnike, ki ji zapirajo dostop do morja.

Vsa ta pogajanja pa so stopila za najnovejše dejstvo: povsem nenadno sta priletela z bojišča v Berlin kancelar Hitler in zunanji minister Ribbentrop, nakar je slednji odletel v Moskvo na Stalinovo povabilo. O namenu in posledicah tega obiska krožijo najrazličnejša mnenja — od mirovniških pogajanj med zapadnima velesilama in Nemčijo s posredovanjem Rusije in Italije pa do razdelitve Vzhodne Evrope in baltskih držav med Rusijo in Nemčijo. Svet se je pričel spet naglo vrteti in bomo mogli prihodnjič že poročati, kaj so skuhal v Moskvi in komu.

Odnos JNS do političnega položaja

Na sreski seji JNS za mesto Ljubljano je poročal dr. Albert Kramer o notranjem položaju. Dr. Kramer je posebno obravnaval sporazum s Hrvati in njegove posledice za celokupni notranje-politični razvoj. Njegova izvajanja, da je sporazum velik dogodek, ki bo, ako se bo pametno izvajal in mu bo sledila modra državna politika, mogočno utrdil zavest usodne povezanosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, so bila živahno odobravana. Dr. Kramer je poudaril, da bo mogoče rešiti preureditev države z ozirom na Slovence le ob sodelovanju vseh političnih činiteljev ki skupno predstavljajo voljo naroda. Nobeno enostransko delo ne more voditi do uspe-

hov, in nihče ne more izključiti, da rečejo napredni Slovenci, ki verujejo v jugoslovensko misel, svojo soodločujočo besedo.

Na koncu svojega poročila je dr. Kramer v učinkujočih besedah podčrtaval dolžnosti jugoslovenskih rodoljubov v sedanjem težkem času: utrjevati v narodu samozavest, odločno pobijati vse poskuse malodušja in nerganja, dvigati vero v obrambno silo, življenjsko voljo in v bodočnost Jugoslavije, doprinasati vse, da se utrjuje narodna vzajemnost. To naj bodo danes glavne naloge ne samo posameznika, temveč tudi vseh narodnih organizacij in ne v zadnji vrsti tudi politične organizacije JNS.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. V celjskem okolišu so se trgovali za kg žive teže: voli po 4 do 6, telice po 4 do 5.50, krave po 4 do 5, teleta po 4 do 5, dinarjev. V Ljubljani pa voli I. po 6, voli II. po 5, voli III. po 4.50, telice I. po 6, telice II. po 5, telice III. po 4.50, krave I. po 5, krave II. po 4, krave III. po 2.50, teleta I. po 7, teleta II. po 6.50 din.

SVINJE. Za kg žive teže so bili: v krškem okolišu pršutarji po 6 do 7.50, v Ljubljani špeharji po 9.50 do 9, pršutarji po 8 do 9, v Ptujju: špeharji 7.25 do 7.75, pršutarji po 6.50 do 7, v Mariboru: špeharji po 6 do 8.50 dinarjev. Prasce so prodajali: 5 do 6 tednov stare po 50 do 60 din, 7 do 9 tednov po 80

do 110 din, 3 do 4 mesece po 130 do 210 din, 5 do 7 mesecev po 270 do 300 din, 8 do 10 mesecev po 395 do 490 din, 1 leto 680 do 870 din.

VINO. V krškem okolišu se dobi pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 do 5, finejše sortirano pa po 5 do 5.50 din, v novomeškem okolišu pa navadno mešano vino 5, finejše sortirano pa po 6 din liter.

HMELJ. Kupčija v Savinjski dolini je živahna. Hmelj se plačuje po 35 do 38 din za kilogram. Tudi od rdečega pajka pokvarjeno blago gre v denar po okoli 25 din. Doslej je prodanega okoli 50 odstotkov vsega pridelka. Kupci so letos s savinjskim blagom prav zadovoljni.

KRMA. V Celju: lucerna 90, seno 70, slama 50, v Mariboru: lucerna 100, seno 85, slama 50, v Ptujju: seno 50 do 75, slama 25 do 30 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Ljubljani: goveje po 8 do 11, telečje po 13, v Kočevju: goveje po 11, svinjske po 8, v Kranju: goveje po 11, telečje po 12, svinjske po 7 do 8 din za kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 24, oprana 35 din za kg.

MED. V Kranju po 22 do 24 din za kg.

KROMPIR. V Celju po 100, v Ljubljani po 100 do 125, v Kranju po 75, v Krškem po 90, v Mariboru po 125 do 175 din za 100 kg.

Sejmi

1. oktobra: Podčetrtek, Bitnje;
2. oktobra: Gornji Logatec, Konjice, Kostanjevica ob Krki, Litijska, Jesenice na Gorenjskem, Kranj, Ormož, Slivnica pri Celju, Slovenj Gradec;
3. oktobra: Dol pri Hrastniku, Metlika, Sv. Helena v Rovtjah, Zagorje ob Savi;
4. oktobra: Turnišče, Jurkloster, Sv. Lenart v Slov. goricah, Zalec, Motnik, Zdenska vas;
5. oktobra: Hodoš;
6. oktobra: Pišce.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 19. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih tečaji na svobodnem tržišču):

- 1 angleški funt za 165.40 do 168.60 (za 206.44 do 209.64) din;
- 100 francoskih frankov za 93.85 do 96.15 (za 117.19 do 119.49) din;
- 1 ameriški dolar za 43.63 do 44.23 (za 54.80 do 55.20) din;
- 1 holandski goldinar za 23.26 do 23.64 (za 23.02 do 24.40) din;
- 1 belgijsko belgo za 7.49 do 7.61 (za 9.35 do 9.47) din;
- 1 klirinško marko za 14.50 din.

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 395 dinarjev.

Drobne vesti

— **Skrajno slab pridelek krompirja.** Po Slovenskih goricah so že po večini popravili letošnji pridelek krompirja, ki pa je zelo slab. Niti stari ljudje ne pomnijo tako slabega pridelka, kakor je letos. Računajo, da je letošnji pridelek komaj četrtri del lanskega. To bo za našega kmeta zelo občutno, ker ne bo imel niti dovolj zdravega krompirja za seme. Vzrok zmanjšane pridelke sta letošnja dolgotrajna suša in spomladna moča.

TANERA — J. M.

Naman Abas

Zgodovinska
povest iz Sirije

Ko je eden izmed najhujših navalov burje oddivjal dalje in je postalo mirnejše, je Naman Abas porinil nos in oči nekoliko bolj iz kapuce, da bi se natančneje razgledal. Pri tem je njegov pogled obstal na strmem nagibu na desni strani ceste. Pogledal je natančneje navzdol in se je prizadeval s pogledom predreti snežni metej.

Kaj se je zgodilo?

Belec je moral kljub novemu besu viharja obstati. Jezdec je zri napeto navzdol. Toda ni videl ničesar drugega kakor sneg. Že je hotel dalje jezdit, toda novi odmor burje mu je dopustil, da je bolje videl. Ni se torej motil.

Tam je ležal palankin, kakršnega uporabljajo odlični Damascenci na potovanju čez gore za ženske, otroke in starejše moške. Obe muli, ki sta bili nosili palankin, sta viseli mrtvi v vpregi. Poleg njiju je ležal menda mrtev mukari (gonjač), dalje spodaj ob vznožju skalne stene pa drugi. Iz palankina je vihrala modra tkanina.

»Tu se je zgodila huda nesreča. Morda še lahko pomagam,« je pomislil Naman Abas.

Ne da bi ga bil strašni vihar uplašil, je razjahal konja. Belec se je takoj postavil proti vetru, vtaknil glavo med noge in pustil burjo divjati preko sebe. Naman Abas se ni prav nič brigal za zvesto žival. Arabski jahalni konji so navajeni, da ure in ure stojijo na istem mestu, ne da bi bili privezani. Maronit je nato slekel svoj plašč, ga položil

na zemljo ter ga obtežil s sablo, pištolo ter težkim kamnom... Na ta način zelo olajšan je začel lezti po strmini navzdol. Čeprav strmina na tem mestu k sreči ni bila prehuda, je vendar terjala vso spretnost in moč drznega moža, zlasti še zavoljo silne burje.

Kmalu je prispel na kraj, kjer so ležali ponesrečenci. Mukari je bil mrtev. Najbrž se je bil vihar uprl v palankin od strani, tako da oba meza in oba mukarija niso bili kos silnemu pritisku. Vihar je potem vrgel palankin s ceste čez strmino, pri čemer se je palankin večkrat prekopicnil in enega izmed mukarijev zmečkal. To je skiepalec Naman Abas iz dejstva, da je imel mrtev vdrt prsa. Izmed mezgov je bil eden prav tako mrtev. Nabodel se je bil na kos zlomljenega nosilnega ojesa. Drugi mezeg je ležal z zlomljenimi nogami še dihač med svojima odtrganima nosilnima ojesoma. Spodaj na skalni steni ležeči mukari je bil gotovo tudi mrtev.

Maronit je pohitel k postrani ležečemu palankinu. Ko je bil čisto notegnjen iz palankinovega okenca modro svileni tkanino, s katero se je bil veter igral kakor z zastavo, je zagledal v notranjosti na videz mrtvo žensko. Notranjost palankina je bila razkošno okrašena in oblazinjena. Uporabil je vso moč, da je vzdignil palankin toliko, da je mogel odpreti vrata. Pri tem se je Namanu Abasu zazdelo, da je skozi tuljenje burje zaslišal bolesten vzdih. Naglo je odprl oproščena

vrata in pogledal v palankin. Izredno lepa mlada Turkinja se je pravkar začela buditi iz nezvesti. Prestrašena je vzklila: »Kje sem?»

Naman Abas, ki je turški jezik prav tako dobro govoril kakor svojo materinščino in francoščino, katere se je bil naučil v šolah v Damasku in Bajrutu, je takoj odgovoril: »Ponesrečila si se. Vihar je tvoj palankin vrgel s ceste sem v skale. Tvoja mukarija sta mrtva. Prav tako tvoja mezga. Jaz te bom rešil. Zaupaj mi. Sem maronitski kristjan iz Caleja.»

Počasi je začela Turkinja spoznavati, kaj se je bilo zgodilo. Brez jadikovanja je vprašala:

»Kaj naj storim?»

»Ali lahko zlezeš iz palankina?»

Deklica se je trudila, da bi bila storila, kakor ji je bil rekel rešitelj, a ni šlo. »Moja noga je zlomljena,« je zaklicala. »Ne morem je rabiti.«

To je bilo hudo zlo. Naman je pomislil, kaj bi se dalo storiti. Že je bil sklenil, da bi ponesrečenko pustil začasno v palankinu in šel po pomoč, ko je silen sunek burje zdajci tako močno stresel palankin, da je ta zdrknil po skalah in bi bil padel v prepad, če bi ga ne bil mladi mož z vso silo obdržal.

»Tukaj ne smeš ostati. Ni druge pomoči, kakor da te izvlečem iz palankina in ponesem na cesto. Podpiraj me z zdravim nogom in rokami, kolikor me moreš!«

Burja je Turkinji dovolj razločno potrdila, da je Maronit govoril resnico. Zato se mu mlada Turkinja kljub strogi mohamedanski navadi, da se tujec ne sme dotakniti ženske, ni niti trenutek upirala, temveč ga je prosila:

— Sadni sejem in sadna razstava v Brežicah. Sadjarske podružnice brežiškega in krškega okraja priredijo v prostorih drž. meščanske šole v Brežicah od 30. septembra do 2. oktobra sadno razstavo in sadni sejem, ki bosta pokazala javnosti in sadnim trgovcem prvovrstno kakovost spodnjeposavskega sadja.

— Pocenitev soli. Upravni odbor uprave državnih monopolov je izdal odlok, da se zniža cena soli za ljudsko hrano, in sicer: kamene soli v zrnih, morske debele in drobne od 2.50 na 1.50 dinarja za 1 kg; kamene zmlate ter morske zmlate soli od 2.75 na 1.50 din za 1 kg; živinske soli, in sicer morske sušene, drobljene in v briketah od 1.25 na 0.50 din za 1 kg; morske kamene zmlate od 1.50 na 0.50 din za 1 kg; cena sušeni soli za industrijske namene se poveča od 0.60 do 0.75 din za 1 kg.

— Obilna sadna letina v Hrvatskem Zagorju. Pridelek vseh vrst sadja je letos na Hrvatskem Zagorju naravnost rekorden. Zlasti sliv že desetletja ni bilo toliko kakor letos. Ker ni kupcev za slive, kuhajo kmetje žganje in ker je tudi žganja na pretek, plačujejo kupci za posodo okrog 300 litrov 40 do 50 din. Nekoliko bolj gredo v promet jabolka, katera plačujejo za boljše vrste 0.80 do 1.25 za kilogram.

— Obvezna oddaja koruze v Italiji. Tudi v Julijski krajini bodo v kratkem stopili v veljavo predpisi o obvezni oddaji turščice. Vsak poljedelec bo moral naznaniti svoj pridelek koruze. Kolikor jo rabi za seme, za živež in za krmo živine, mu pride odšteta, vso odvisno množino bo moral oddati v skupno zalogo. Cena je določena po 96 lir za kvintal. Blaga, ki presega posestnikove lastne potrebe, pa bi ga ne oddal v skupno zalogo, ne sme drugam prodati.

Lepi uspehi s fitodinom

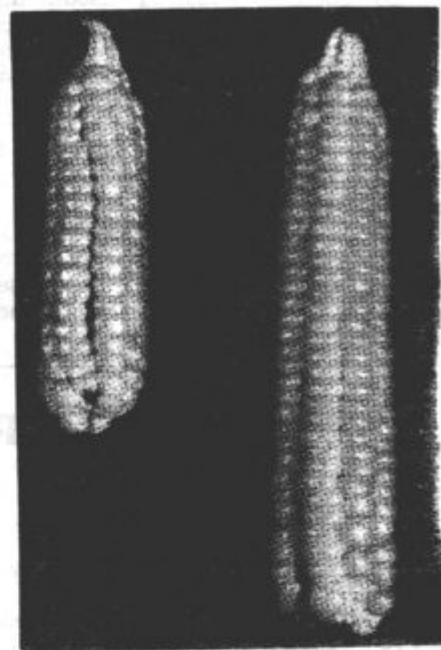
Ze večkrat smo v tem letu pisali o vplivu nekkih novih snovi na rast rastlin. Letošnjo pomlad so se vršili obsežni poizkusi ne le v naši, temveč tudi v sosedni savski in celo v daljnji zetski banovini. Za te poizkuse se je uporabljalo izključno samo rastilo fitodin, ki ga je pričela dajati z letošnjo jesenjo v splošen promet tvrdka Fitodin v Ljubljani, Nunska 10.

Ti poizkusi so brez vsakega dvoma dognali, da je fitodin tisto sredstvo, ki pri kakor doslej pravilni negi kmetijskih rastlin poveča njihov pridelek in stotero povrne izdavek zanj. Dognali so pa poizkusi prav tako nepobitno zelo važno okolnost: vsak uporabnik fitodina se mora držati tako točno navodila za njegovo uporabo, kakor se mora bolnik držati zdravnikovih navodil glede jemanja zdravil. Te besede niso nikakršna prisposoda, temveč jih je vzeti tako, kakor so zapisane. Nekateri preveč »brihtni« uporabniki fitodina so namreč mislili takole: Naročil sem rastila fitodina za 10 kg žita, namočil ga bom pa za 100 kg. Dosegli so popoln neuspeh kar je bilo tudi pričakovati. Iz vsega dosežanega pisanja o rastilih bi bili morali namreč vedeti, da je za vzpodbuditev rastlinske rasti z rastilom fitodinom strokovno po dolgotrajnih poizkusih, ki so jih izvedli stro-

kovnjaki na prvih svetovnih znanstvenih zasedanjih za rastlinstvo do tisočinke grama odmerjena količina za kvasitev semena. Nad to mejo, ki jo izve vsak uporabnik iz natančnega navodila za uporabo rastila fitodina ni ne gori ne doli pomembnega učinka. Prva dolžnost in čednost uporabnikov rastila fitodina sta ubogljivost, druga zapoved pa je tej enaka in se ji pravi spet ubogljivost.

Kdor je pravilno uporabljal rastilo fitodin, je sedaj na jesen zadovoljen s poizkusom, kar pričajo številna pisma, ki ne štedijo s hvalo. Da se pritegnejo zlasti mladi kmečki fantje za pionirje splošne upeljave prekristnega rastila fitodina, je zgoraj omenjena tvrdka poverila s poskusi tudi precej društev našega delavnega mladinsko-kmečkega pokreta Društva kmečkih fantov in deklet, od katerih je objavilo za prekmursko okrožje Društva kmečkih fantov in deklet v »Jutru« od 25. avg. naslednji dopis:

Poizkus z avksinom v Prekmurju. Nekaj sto naprednih slovenskih kmetov je letos napravilo poizkušnjo z avksinom. To umetno rastilo se namreč primerno razredči z vodo ter potem v to raztopino namoči žito. Tako seme potem povzroči bujnejšo rast rastline. Poizkusni laboratorij za fitodin je v Ljubljani, Nunska 10. Na priporočilo Zveze so naro-

VPLIV FOTODINA NA PRIDELEK KORUZE kaže jasno naša slika. Prvi storž je za polovico manjši od drugega, zraslega iz semena, pravilno kvašenega s fitodinom A.

čila društva Kmečkih fantov in deklet prekmurskega okrožja od novinarja Kača letos spomladi več doz fitodina. Poizkus so napravila s koruso v sledečih krajih: Črnelavci, Veščica, Puconci, Sebeborci, Adrijanci in Gornji Petrovci. Sedaj prihajajo poročila, da se je kljub suši in pozni saditvi koruze pokazal lep uspeh.

Ugledni in zares napredni posestnik g. Tine Janhar v Zejah pri Medvodah piše o svojih poizkusih: »Pri ovsu in ječmenu uspeh neznamen, izborna pa kaže v fitodinu namočena korusa. Morda je neuspeha pri ovsu in ječmenu krivo dejstvo, ker sem ju sejnal na novino, kjer je bil še pred par leti gozd?« Kje je vzrok slabega uspeha rastila fitodina pri Janharjevem ovsu in ječmenu, bo treba točneje raziskati, zdi se nam pa, da je vzrok morda v tem, da se je on zmotil in je zamenjal steklenički. Rastilo fitodin je namreč za vsako vrsto žita drugače sestavljeno in kombinirano, zato tudi tvrdka od vsakega uporabnika zahteva, da ji piše poleg količine rastila fitodina (ki se ga potrebuje za vsak

»Stori, kar je po tvojih mislih potrebno storiti!«

Naman je segel v palankin in potegnil mladenko iz njega. Čeprav se je na njenem obrazu videlo, kako jo je premikanje bolelo, vendar ni niti zastokala. Komaj jo je osvobodil iz palankina, se je nov hud sunek uprl v palankin in ga z obema mrtvima mezgoma vrge po skalah navzdol.

Naman je Turkinjo čvrsto prijel in se z njo stisnil k tlom, da so divji sunki viharja odhiteli naprej.

»Ali nikakor ne moreš hoditi?« ji je zakričal v uho, da bi ga bila slišala iz divjega tuljenja viharja.

»Ne. Čutim, da je moja leva noga zlomljena.«

»Obesi se torej na moj hrbet. Ponesel te bom na cesto.«

»To je nemogoče. Burja bo naju oba zgrabila in vrgla v prepad.«

»Ne boj se. Tiščal se bom tesno, k skalam in prav dvojna teža mi bo omogočala večji odpor proti vetru.«

»Ne bom se mogla držati. Preslaba sem.«

»To je res. Privezal te bom k sebi s tvojo modro svilenko tkanino.«

Naman si je že potegnil mladenko na hrbet ovil okoli nje in sebe modro svilo ter oba konca trdno zvezal. Nato je začel previdno plezati po strmini navzgor. Vihar jima je z nezmanjšano silo treskal v obraza sneg, vmes pa tudi kamenčke, kar ju je zelo bolelo, vendar nobeden izmed njiju ni niti zastokal. Maronit je z rabo vse sile svojih mišic in svoje volje počasi lezel naprej. Mlada Turkinja se ga je oklepala z rokama in se

čvrsto držala, da mu je čim bolj olajšala naporno plezanje.

Štirikrat se je moral odpočiti in si oddahiniti. Nato pa je le došel do smotra, do ceste. Tam je položil ponesrečenko na svoj plašč, obesil sablo in pištolo na sedalo mirno na istem mestu stoječega belca ter Turkinjo čisto zavil v njeno modro svilo in svoj plašč. Nato jo je vzdignil in jo vzel v naročje kakor dete. Mladenska še zmerom ni izpregovorila besede, samo pogledala ga je nekajkrat s svojimi velikimi črnimi očmi, kakor bi mu bila hotela videti v dušo. Zdaj pa ga je vprašala: »Kaj delaš?«

»Nesel te bom na zaščiteno mesto ob skalni steni.«

Naman je korakal naprej in zvesti belec mu je sledil. Po nekaj minutah je s Turkinjo prispel okoli nevarnega oglja. Na tem mestu je bila sila vetra manjša, ker je stala steza za vetrom. Pač pa se je bila tu nabrala precejšnja množina mirneje naletavajočega snega. Na ta kup snega je položil Naman mladico Turkinjo. Ko jo je bil spet skrbno pokrnil in njeno zlomljeno nogo zavil v svojo pasico, ji je rekel: »Zdaj pojezdím v han Murad. Tam bom poiskal ljudi in nosilnico, čez pol ure bom z ljudmi brčkone že nazaj. Ti leži pri miru. Nihče ne bo pri takem vremenu prišel mimo. Pustim ti svojo pištolo. Če se pojavi kak volk, streljaj le v skrajni sili. Navadno se dajo volkovi pregnati z naglo kretinjo ali pa z vpitjem. Živega človeka se ne lotijo radi. Jaz bom hitel, kolikor bom mogel.«

Turkinja ni rekla besedice, temveč je mirno vzela pištolo. Naman je zajahal konja in odjezdil.

Ni trajalo dolgo, ko se je vrnil s hlapcem.

Prinesla sta navadno leseno nosilnico, kakršno rabijo v tamkajšnjem gorovju za prenašanje tovara. Naman je bil iz previdnosti okoli sebe in okoli Arabca pripel po več odej. Te sta zdaj odložila in jih nekaj razgrnila na nosilnico. Maronit je na prvi pogled spoznal, da ponesrečenke med njegovo odsotnostjo ni bil nihče nadlegoval.

Stopil je k njej in ji kratko rekel: »Morava te privezati na nosilnico, da te ne bo burja odnesla z odejami vred. Ne boj se. Ibrahim in jaz se bova uspešno upirala sili snežnega meteža. Bodi prepričana, da te bova prinesla v varno zavetje hana Murada.«

»Zaupam ti.«

Zdaj sta moža previdno položila Turkinjo na nosilnico, jo zavila v ostale odeje in čvrsto prevezala z vrvmi. Nato sta nosilnico vzdignila in začela korakati. Arabec je stopal naprej, Naman pa je nosil nosilnico na drugi strani, kjer je bila glava Turkinje. Bila je obupna borba z burjo, dokler niso prispeli v zavetnejši lok skalne stene, v katerega sredini je stal han. Bili so rešeni. Naman in Ibrahim sta ponesla ponesrečenko takoj v eno izmed nizkih sob in jo oprostila vezi.

Mladenska se je počutila zelo slabo, ker ji je zlomljena noga povzročala hude bolečine. Maronit je videl to. Vedel pa je tudi, da v hanu ne bo dobil pomoči za njeno nogo. Tu je živel samo star obcestni krčmar s svojo ženo in dvema hlapcema. Vsi štirje niso imeli pojma o tem, kako se zdravi zlomljene noge. Naman sam pa je vedel nekaj, ker je na svojih številnih potovanjih s karavanami že doživel podobne reči.

»S pomočjo Ibrahima bom zdaj poizkusil naravnati tvojo nogo v pravilni položaj,« je

kilograma žita po en gr in stane 2 din) vselej tudi vrsto žita, za katero ga misli uporabiti. Izmed številnih priznanj omenimo še eno iz Savinjske doline in to g. Ludvika Kudara, posestnika in člana banovinskega sveta v Grižah, ki je pridelal s pomočjo rastila fitodina dvakrat večje koruzne štoke kakor brez njega, kar se lahko vsak pri njem prepriča.

Ne mislimo navajati še nadaljnjih priznanj rastilu fitodinu, pač pa vabimo naše čitatele, da sami poizkusijo to koristno novotarijo, ki ni draga, za katere učinkovitost pa jamči že ime tistega, ki je prvi med nami začel poizkuse z rastilom fitodinom. Zaenkrat se naroča rastilo fitodin le pismeno pri tvrdki »Fitodin« v Ljubljani, Nunska 10, in se pošilja le po pošti. Izpod 10 gramov ne pošilja, ker so sicer stroški opreme in odpreme sorazmerno previsoki.

D o p i s i

BIZELJSKO (Požar). Neznani zločinci so 19. t. m. zvečer zanetili požar v gospodarskem poslopiju posestnika Lipeja Franca v Gor. Sušici na Bizeljskem. Leseno in s slamo krito gospodarsko poslopje je pogorelo do tal in je lastnik oškodovan za najmanj 10.000 din, dočim je bil zavarovan le za 5 tisoč din. Ker je bilo gospodarsko poslopje tik poti, je tudi možno, da je kdo mimoidočih vrgel proti njemu ogorek cigarete. Na gospodarskem poslopiju je prenočeval domači hlapec, pa je za las manjkalo, da ni zgorel v ognju, ki se je z bliskovito naglico razširil na vse poslopje.

BRESTERNICA. Nedavne noči je bilo vlomljeno v trgovino mešanega blaga Walter Ruplih. Odnegli so iz trgovine vso manufakuro in še razno drugo blago ter jo skoraj popolnoma opleni. Zdi se, da so plen odpeljali z vozom. Škode je okrog 15.000 din.

IVANJKOVCI. Smrt Marije Petovarjeve. Prejšnjo nedeljo je umrla po enodnevni bolezni ugledna posestnica ga Marija Petovarjeva v 80. letu starosti. Bila je druga žena leta 1826. rojenega in 1903. umrlega ugledega veleposestnika g. Lovra Petovarja star. Ko je postala vdova, se je preselila na svoje posestvo, katero je vzorno upravljala

rekel mladi Turkinja. »Nato ti jo bom ovil in trdo privezal k deščicam. Noge ne smeš premakniti, dokler ne bo obveza gotova.

Turkinja je vse molče potrpeala. Nategovanje zlomljene noge ji je očitno povzročalo hude bolečine. S stisnjenimi zobmi je držala nogó pri miru, le zdaj pa zdaj se ji je odtrgal komaj slišen vzdih izza ustnice.

Naman je dobro izvršil svojo operacijo. Kmalu je ležala njena noga v obvezi in deščicah tako trdno, da je sploh ni mogla več premikati. S tem je bila nevarnost nadaljnega poslabšanja njene nadloge odstranjena. Zdaj je odredil Maronit, naj dajo bolnici toplega čaja, ki ga v vseh teh hanih ne manjka, in da naj bolnica nekaj ur počiva. Krčmarjevi ženi je zapovedal, da ne sme ponesrečenke niti za eno minuto zapustiti, da ji bo lahko takoj pomagala, če bo potrebovala pomoči.

Nato se je Naman Abas obrnil k mladi Turkinji z besedami: »Pojezdil bom v Cale. V poldrugi uri bom tam. Doma bom naročil svoji materi, naj privrabi zate sobo, in nato se vrnem po tebe s svojim vozom. Pri nas boš imela dobro postrežbo in boš lahko ostala, dokler se ti noga ne zazdravi. Potem boš lahko spet potovala dalje. Menda si bila namenjena v Damask?«

»Da. Moj oče je eden izmed najbogatejših meščanov v Damasku. Tvojo skrb zame ti bo obilno poplačal.«

»Tvoj oče mi ne more in ne sme dati denarja. Sam sem dovolj premožen, zato ne potrebujem denarja od Turka. Če skrbim zate, skrbim zato, ker je žlodeška dolžnost, brigati se za ponesrečence. Nočem niti vedeti, kdo je tvoj oče.«

in bila izvrstna gospodinja. Rada je podpirala naša društva, marsikomu je v sili pomagala ter je bila splošno priljubljena. Posebno naklonjena je bila vedno šoli. K večnemu počitku na svetinjsko pokopališče je rajno gospo spremljalo poleg sorodnikov tudi mnogo prijateljev, polnoštevilno pa se je udeležila pogreba šolska deca svetinjske šole z učiteljskim zborom kakor tudi tukajšnja gasilska četa. Blagi gospej lahek počitek, žalujočim naše iskreno sožalje!

LITIJA. (Dobra sadna letina.) Toliko sadja, kolikor ga premorejo letos v dolini, pa tudi po okoliških hribih, že dolgo vrsto let ne pomnijo. Vsak dan prinašajo k nam kmetje od Sv. Križa, Primskovega in drugih dolenskih krajev sadje na prodaj. Precej sadja imajo tudi na Vačah, posebno češpelj. Z Vač pa ni kar nič sadjarjev. Kmetje na Vačah in v okolici tarnajo, da ne morejo spraviti sadja v denar. Ker je letos obilo sadja, kupcev ni na dom.

LITIJA. Slinavka in parkljevka je v zadnjem času ponekod ponehala. S septembrom jo proglasili za odpravljen v Gorenji vasi, občina Stična, v Radohovi vasi in Vel. Laščah. Zaradi tega se veterinarsko policijske odredbe razveljavljajo za cel litijski srez, izvemši Volavljje in Prežganje ter občino Trebeljevo, ki veljajo še nadalje za okužen odnosno ogrožen okoliš. Premet s parkljarji v mejah sreza Litijske je svoboden, ne sme pa se uvažati v srez živina iz sosednjih okuženih krajev.

LJUTOMER. Vinarska podružnica v Ljutomeru bo priredila 1. oktobra vinogradniško zborovanje ob 9. pri Zavratniku. Na tem zborovanju se bodo določile vinske cene in se bo razpravljalo o zahtevah, ki jih je postavil novi viničarski red. Vabimo k udeležbi vse vinogradnike tudi iz drugih vinarskih okolišev v svrhu enotnega postopanja.

SOVODENJ. Sokol je lepo proslavil rojstni dan svojega visokega starešine Nj. Vel. kralja Petra II. Prejšnja leta smo proslave imeli v domu, letos pa smo jo opravili v šoli skupno s Prosvetnim društvom. Nekaj dni pred proslavo je Prosvetno društvo sporočilo, da ne more postaviti nikakega programa na proslavi, zato sta ostala le sokolski in delno šolski program. Seveda je Sokol proslavil praznik v svojem duhu in na sokolski način izkazal ljubezen do mladega kralja in Jugoslavije. Toda ta način nekaterim ni všeč.

Hotel je še nadaljevati, in prav lahko bi se bilo njegovo sovraštvo do Turkov, ki so ga v največji meri gojili vsi Maroniti, še razločnejše pokazalo, toda njene temne oči so ga tako proseče pogledale, da je vso jezo proti Turkom pogoltnil in videl v njej samo ubogo ranjenko, ne da bi bil mislil na njeno plemensko pripadnost. S prijaznim glasom jo je vprašal, kako ji je ime.

Odgovorila je: »Dilruba, efendi.« Prvič je zdaj rabila naslov efendi. Ta naslov je pri Turkih v rabi samo v višjih slojih in pomeni »gospod« ali še boljše »milostljivi gospod«. Nasproti preprostejšim ljudem, tako obrtnikom ali malim trgovcem, se v nagovoru ta naslov ne rabi.

Naman ni pazil na to. Njeno ime Dilruba mu je bilo všeč. Napol glasno je govoril pred seboj: »Dilruba! To se pravi zapeljivka srca.« V mislih pa je še pristavil: »Ime je dobro izbrano. Ta lepi obraz, te žareče oči lahko zapeljujejo srca.«

Kakor bi bila slutila, kaj se je dogajalo v notranjosti njenega rešitelja, ali pa je brala njegove misli v njegovem pogledu, da je zardela in v zadregi okrenila glavo na drugo stran.

Maronit je spoznal, da jo je morda preostro gledal, zato se je obrnil in hotel oditi.

Tedaj pa ga je poklicala: »Efendi, ali ne bi rajši počakal, da mine vihar? Lahko se tudi tebi pripeti nesreča.«

»O, meni se ne zgodi nič hudega. Pot zdaj tudi ni več posebno nevarna. Jaz in moj belec dobro poznava to pot. Zelel bi, da bi bila ti že pred solnčnim zahodom v varstvu moje matere. Najkasneje čez štiri ure se vrnem.

To sklepamo po velikem hrupu, ki so ga nekateri napravili na praznik 8. t. m. Menda nismo napravili nikatega greha, če smo pokazali svojo ljubezen do kralja in Jugoslavije tako, kakor jo čutimo v naših srcih. Če pa jo kdo občuti drugače, pa naj bi to pokazal na proslavi. Vsem je bila dana prilika.

Novice

* **Prenos delne oblasti na banovine,** zlasti na Hrvatsko in našo izpolnjuje večji del naše notranje politike. Zda se, da so ta dela že lepo napredovala, vendar pa je še daleč do končne rešitve. Hrvatski ban je izdal prepoved vseh zborovanj, da bi ne bilo izgrediv. Vlada je najavila uredbo o podporah družinam vpoklicanih vojakov, izšla pa še ni.

* **Nad 400.000 Slovencev v južnih banovinah.** Poleg bratov Hrvatov, ki so nedavno rešili svoje vprašanje v državi in bodo rešitev v doglednem času še dopolnili, obstoji tudi slovensko vprašanje. A v mislih nimamo vprašanja Slovenije kot take, temveč Slovence, ki prebivajo v ostalih banovinah Jugoslavije in ki so bili vedno prepuščeni samim sebi in svoji skromni podjetnosti. Statistika, ki smo jo o tem važnem vprašanju zbrali, nam pove, koliko nas je v novih krajih naše mlade države: banovina Hrvatska (velik del šumskih delavcev, delavcev ostalih strok, mornarji, obrtniki, trgovci in uradniki) 138.500; dunavska banovina (razni delavci, obrtniki in uradništvo) 82.000; moravska banovina (rudarji, steklarji, kovinarji itd.) 54.800; vardarska banovina (poljedelci, delavci in uradništvo) 49.300; drinska banovina (uradništvo, delavci in ostali poklici) 35.950; vrbaska banovina (rudarji, lesni delavci, zasebniki in uradniki) 17.000; zetska banovina (uradništvo ter ostali poklici) 7.250; uprava mesta Beograda z Zemunom in Pančevom (večidel uradništvo, delavci in obrtniki) 21.200. V celem imamo torej 407.000 naših ljudi izven mej Slovenije v državi, a v to številko ni všteto vojaštvo in orožništvo. To je, mislim, prav lepo število, ki da mnogo misliti.

* **Hrvatska bo imela svoj grb.** Zagrebški »Obzor« poroča, da bo imela banovina Hrvatska svoj hrvatski grb, nad katerim bo kraljevska krona.

Poskusi medtem spati in se od prestanega strahu malo oddahniti.«

Po teh besedah je pozdravil z roko in šel. Ni več slišal, ko je tiho zaklicala za njim: »Alah te vzemi v svoje varstvo!«

Brez težav je dospel Naman Abas v svoj domači kraj Cale, lepo mestece s kakšnimi 15.000 prebivalci, po večini kristjani.

Pred veliko hišo je obstal: bil je doma.

Komaj pol ure pozneje se je peljal z udobnim vozičkom, v katerega sta bila vprežena dva rjavca, preko Store nazaj na libanonski prelaz. Služabnica je sedela v vozu. Naman je držal vajeti. Moč viharja je bila že znatno manjša. Zdaj pa zdaj je veter še pognal sneg v višino, toda ti sunki burje so bili milejši in niso ovirali vožnje.

Ko je Dilruba zaslišala ropotanje bližajočega se voza in spoznala, da sta konja obstala pred vratmi hana, ji je udarila kri v glavo in lica. Ni vedela zakaj.

Vstopil je Maronit, se ji približal in jo skrbno pogledal. Nato je veselo vzdiknil: »Prav sveža si videti, Dilruba. Ali se tudi dobro počutiš?«

»Da. Mir in čaj sta mi dobro dela. Tudi bolečine v nogi niso več hude.«

»Saj sem si mislil. Tako mlada si še, da te že nekaj ur spanja okrepi. Ali se počutiš toliko krepko, da boš vzdržala še dve uri vožnje do mojega doma?«

S spanjem seveda ni bilo tako, kakor je menil Naman. Ko je bil odjezdil, je Dilruba ležala z zaprtimi očmi na krčmarčinini postelji, toda zaspati nikakor ni mogla. Pred seboj je neprestano videla sliko svojega rešitelja.

(Dalje prihodnje)

* **Železniškim upokojencem in vdovam.** Vsem upokojencem in vdovam, ki prejema-jo svoje pokojnine od finančne direkcije v javo za prejemanje draginskih doklad vsa-Ljubljani bo finančna direkcija poslala prikomur po pošti na dom. Za tiste upokojen-ce in vdove, ki prejema svoje pokojnine od železniške direkcije v Ljubljani, bo ista direkcija dostavila vsem železniškim posta-jam, ker jih bo vsak prejel ob času predložitve železniških legitimacij v podaljša-nje, kamor se bodo tudi izpolnjene vrnile. Upokojenci in vdove z otroci, starimi nad 16 let, ki obiskujejo šolo, naj v svojo lastno korist takoj predložijo šolska potrdila pri ustanovi, ki nakazuje pokojnino. — Društvo upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani.

* **Ne prodajate za vsako ceno vrednost-nih papirjev.** Zaradi najnovejših svetovnih dogodkov, ki so povzročili velike motnje v gospodarskem življenju, se je moral občutiti odmev tudi na domačih borzah na ta na-čin, da se je zmanjšalo povpraševanje, ozi-roma povečala ponudba vrednostnih papir-jev, kar neizogibno vpliva na popuščanje tečajev. Opozarjajo se lastniki državnih vrednostnih papirjev, da ne prodajajo svojih papirjev za vsako ceno, ker obstoji mož-nost lombarda (posojila na zastavitve pa-pirjev) pri sledečih državnih ustanovah: Narodni banki, Državni hipotekarni banki, Poštni hranilnici in Privilegirani agrarni banki. Odplačila pri vseh državnih posoji-lih pa se izvršuje v popolnem redu, o čem-er so se lastniki državnih papirjev lahko sami prepričali. Lastniki državnih vrednost-nih papirjev so v zadnjih nekaj letih že večkrat prišli v sličen položaj in vsi tisti, ki so se poslužili kredita ter niso prodali pa-pirjev so storili najboljšje.

* **Novih 25.000 juter plodne zemlje bo na-ša država razdelila vojnim dobrovoljcem.** To zemljo so pridobili z izsuševanjem močvir-nega predela, ki ga imenujejo Pančevački rič. Kmetijski minister dr. Branko Čubrilo-vid je v ta namen sklical več sestankov, ka-terih so se udeležili predstavniki ministr-stva in prostovoljskih organizacij, in dolo-ili način, po katerem bodo delili zemljo. Naj-prej bodo razdelili prvo partijo 10.000 juter, pozneje pa še 15.000 juter. Prostovoljci, ki ne bi hoteli vzeti zemlje, pa bodo dobili pro-tivrednost v 40 odstotnih državnih obvezni-cah.

* **Prenos kosti Gavrila Principa in tovari-šev.** Pred meseci so začeli graditi v Saraje-vo na starem pravoslavnem pokopališču spominsko kapelico vidovdanskim herojem. Kapelica je sodaj dograjena. V njenih zido-vih je vzdanih več sto spominskih plošč, ki so jih prinesli s starih grobov na starem po-kopališču v Vrbanki. Kapelico so zgradili v starem srbskem slogu. Te dni bodo izkopa-li kosti Gavrila Principa in tovarišev ter jih prenesli v novo kapelico.

* **Sprejem v Zadržno šolo.** V Ljubljani obstoja že več kot trideset let Zadržna šo-la, ki je bila lani razširjena na dva letnika. Pouk traja od srede oktobra do velike no-či. Namen šole je, strokovno vsestransko iz-obraziti in vzgojiti bodoče zadržne delav-ce, zato se tudi poučujejo najrazličnejši predmeti, kot slovenski jezik, zadržništvo, nauk o vodstvu zadrug, računovodstvo, knji-govodstvo, zadržno, menično in trgovsko pravo, strojeslovje in železniške tarife ter carine. V I. letnik se sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 16. leto, vsaj ljudsko šolo in ki ostanejo na domu ter so pripravljeni de-lovati v domačih zadrugah. V II. letnik se sprejemajo samo tisti, ki so lani ali na tedi že poprej dovršili I. letnik. Kdor želi ob-iskovati šolo, mora prositi za sprejem. Proš-njo naj naslovi na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Pražakova 11 in ji priloži krstni list in zadnje šolsko izpričevalo (oni, ki pro-sijo za sprejem v II. letnik, samo izpričeva-lo I. letnika). Prošnje ni treba kolekovati. Kdor želi prejemati tudi podporo in misli, da je do nje upravičen, mora to v posebni prošnji utemeljiti. Zveza bo nato skupno za-

prosila za podporo kr. bansko upravo, ki po-deljuje tako pomoč le vrednim in potreb-nim. Poleg tega mora vsebovati ta poseb-na prošnja še: prošilčno izjavo, pri kateri zadrugi hoče sodelovati, nadalje izjavo, koliko potrebuje podpore na mesec ter izjavo, da bo podporo vrnil, če jo bo banska uprava za-htevala v primeru, da v teku petih let ne bo hotel sodelovati pri nobeni zadrugi. Prošnje je treba vložiti na Zvezo slovenskih za-drug najkasneje do konca septembra t. l.

* **Novi kazni za razširjevalce lažnivih ve-sti v Beogradu.** Uprava policije v Beogradu objavlja dnevno v listih imena onih, ki so bili od uprave kaznovani zaradi razširjanja lažnivih vesti in vznemirjanja prebivalstva. Z 20 dnevi zapora so bili kaznovani neki tes-sar, pekovski pomočnik, natakari, kočijaž in pek. Uprava policije v Beogradu se nadeja, da bodo prebivalci sami napravili konec te-mu grdemu početju.

* **Ženska bolnišnica napol prazna.** Sedanjí napeti in negotovi položaj se med drugim odraža tudi v ljubljanski ženski bolnišnici, ki je bila še pred meseci zmerom tako na-polnjena, da so morali odklanjati znatno šte-vilo porodnic, ker je bilo še za težje gineko-loške primere premalo prostora. Zdaj pa je v ženski bolnišnici prav mnogo postelj praz-nih, kajti bolnice si ne upajo v bolnišnico zaradi negotovega položaja in čakajo rajši doma, čeprav bi bile potrebne zdravljenja.

* **Vsem članom Vodnikove družbe.** Še pol-drugi mesec, pa bodo izšle letošnje knjige Vodnikove družbe. Letošnji književni dar obsega sledeče knjige: ilustrirano Vodniko-vo pratiko za leto 1940., povest znanega pi-satelja Ivana Albrehta »Nebo gori«, krimi-nalno povest mlade pisateljice Ljube Pren-nerjeve »Neznani storilec« ter ilustrirano poljudno-medicinsko knjigo zdravnika spe-cialista dr. Janka Hafnerja »O boleznih ušes-a, nosa in grla«. Lep književni dar za borih 20 dinarjev. Ne zamudi te lepe prilike. Brž se včlani pri svojem poverjeniku ali pa se prijavi Vodnikovi družbi v Ljubljani. Knaf-leva 5, ali pa kupi na bližnjem poštnem ura-du položnico ter pošlji znesek 27 din, t. j. 20 din članarine ter 7 din za poštnino ter od-premne stroške. Na položnico napiši: Vodni-kova družba v Ljubljani, Ljubljana, št. 14 520.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zate ne nasedajte vsako-mur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pi-sarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Mai-strova ulica št. 14), ki vam pove, ali je proš-nja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložil prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo!

* **Važno za one, ki ne morejo v redne šole.** Dopisna trgovska šola v Ljubljani, Kongres-ni trg 2, je začela 4. t. m. redno vpisovanje v vse svoje tečaje in predmete kakor v svojo dvoletno trgovsko šolo, knjigovodstvo, trgo-vsko računstvo, korespondenco, stenografijo, nemščino, francoščino itd. Priporočamo vpis-zlasti onim, ki zavežijo službi ali drugih ovir ne morejo v redne šole. Na stotine zadovolj-nih absolventov. Pouk je individualen in se vrši z dopisovanjem. Pišite po pojasnila.

* **Lesna trgovina v Jurkloštru zastala.** Podjetje H. Falter, tovarna lesnih izdelkov v Jurkloštru, je odpovedalo vsem delavcem, 60 po številu, delo. Svoj korak je motiviralo s tem, da je ustavljena oddaja blaga na An-gleško, kamor je navedena tovarna pošilja-la izdelke.

* **Grdo maščevanje.** Posestniki Mariji Ne-rat, stanujoči na Tezmem, so zlikovci pore-zali trto na dvorišču. Neratova ima okoli 2000 din škode. Dejanja je osumljena neka ženska, ki da je brajdo porezala iz maščevanja.

* **Lastno hišo zažgal.** V Krčevini pri Ptuj-u je zgorela domačija posestnika Franca Rojka. Zgorela je zaloga krme in življenj-skih potrebščin. Pri tem je dobil občutne opekline najemnik Josip Muršec. Orožniki so sedaj aretirali zaradi suma požiga lastni-ka hiše Franca Rojka, ki je priznal, da je zažgal lastno hišo. Zagovarjati se bo moral zaradi tega pred sodniki.

* **Vozne ugodnosti invalidov.** Vojni invali-di, ki so v posesti osebne železniške legiti-macije, plačajo na železnicah in ladjah v dr-žavni upravi polovično voznino. Ostale ose-be, ki so zaščitene z uredbo o vojnih invali-dih, pa imajo pravico do polovične voznine 12krat letno. Legitimacije izdaja pristojna železniška direkcija na podlagi invalidske knjižnice. Za brezplačno potovanje je po-trebna objava pristojnega oblastva, ki kliče invalida, ali pa mu da dovoljenje za potova-nje, v svrhu, da dotičnik doseže pravico ali pomoč po uredbi o invalidih.

* **Iz zasede ustreljen.** Nedavno popoldne se je napotil 24-letni gostilničarjev sin Jo-sip Pulko iz Žetal na obisk k znancem v Podlehnik. Pozno ponoči se je vračal domov po bližnjici. Ko je hotel zaviti na glavno ce-sto, je nenadoma za njegovim hrbtom počil strel in Pulko se je smrtno zadet zgrudil na tla. Šele pozneje so našli ranjenca vsega kr-vavega ob občestnem jarku ter ga prenesli v bližnjo hišo, kjer so mu nudili prvo po-moč. Vsaka pomoč pa je bila zaman, ker je Pulko že nekaj trenutkov po prenosu v hi-šo izdihnil zaradi notranje izkrvavitve. O skrivnostnem napadu so bili takoj obvešče-ni orožniki, ki so odredili prenos trupla v mrtvašnico, kjer so izvršili obdukcijo. Za napadalcem pa poizvedujejo orožniki. Ne ve se, ali gre za maščevanje, ali pa je bil kak divji lovec na preži za divjačino.

* **Roji čebel usmrtili dva konja.** V Krsta-tici pri Splitu je več rojev čebel napadlo Stjepana Prodana, ki je vozil pošto iz Za-gozda v Slivno. Prodan si je rešil življenje na ta način, da se je še o pravem času po-kril z odejami, oba konja pa so razbesnele čebele tako opikale, da sta poginila.

* **Naplavljeno truplo.** V Izakovcih je na-plavila Mura truplo neznanega moškega, starega okoli 60 let. Truplo je bilo dalje ča-sa v vodi. Utopljenčevega imena niso mogli ugotoviti. Na truplu ni videti znakov nasi-lja. Sklepiti je, da gre za samomor ali smrt-no nesrečo.

* **Huda železniška nesreča pri Banjaluki.** Na železniški progi Banjaluka—Sunja se je pripetila med postajama Ivanjska in Bitovi-ca huda železniška nesreča. Na kolodvoru Ivanjska je vozil tovorni vlak iz neznanega vzroka pa se je pet vagonov odtrgalo ter začelo drveti po strmi progi s kolodvora proti Bitovici. Iz Prijedora pa je baš v tem času vozil proti Ivanjski osebni vlak. Na od-prti progi je strojevodja zaznal odtrgane vo-zove tovrnega vlaka in skušal osebni vlak zaustaviti in voziti nazaj, da bi na ta na-čin zmanjšal trčenje. Spričo velikanske br-zine drvečih vozov tovrnega vlaka pa mu to ni uspelo. Odtrgani vagoni so se z vo-silo zaleteli v osebni vlak. Posledice so bile strašne. Vsi tovorni vagoni so se razbili in so dobesedno zaleteli osebni vlak, ki je deloma iztril. Nesreča je na žalost zahtevala tudi večje število človeških žrtev.

* **Gonilne jermene so ukradli.** Z žage Iva-na Rotarja v Mošeniku pri Zagorju so ne-znani tatovi odnesli dva gonilna jermena, dolga 24 ozir. 12 m. Vredna sta 1500 dinar-jev. Tatovi so se na kolesih odpeljali v sme-ri proti Savi.

* **Drzen vlom.** V Jurovcih pri Sv. Vidu je nedavne noči neznan moški s samokresom v roki vdrl v spalnico, kjer sta spali gostil-ničarka Kristina Pen in njena hči Elza Riž-ner. Vlomilec je obe ženski zbudil iz spanja ter od njiju zahteval denar. Preiskal je vse omare ter odnesel več oblek. Napotil se je nato še v gostilniško sobo, kjer je odnesel več jestvin. Škoda znaša din 2000. Po izvr-šenem delu je pobegnil, ter je ostala vsaka sled za njim brezuspešna.

* **Pijan utonil.** Pri Sv. Ožboltu v Dravski dolini se je šel kopat v Dravo 61-letni Franc Radovič. Mož je bil precej vinjen. Ob reki sta čakala nanj dva tovariša, ki sta nenad-no opazila, kako je izginil v valovih. Tekla sta ob obrežju Drave in posrečilo se jima je, da sta ga pri Vurbergu potegnili iz vode toda Radovič je bil že mrtev.

* Električna struja ubila dva konja. Hlapec posestnika Franceta Lovšina iz Goriče vasi pri Ribnici je navsezgodaj zapregel par konj, da gre v gozd po les. Vas je razkopana zaradi napeljave vodovoda. Jarek gre tik ob električnem drogu, ki se je zaradi deževja nagnil v jarek, da se je električna žica pretrgala in padla čez pot. Hlapec nič hudega sluteč požene konja, ki stopita na električno žico in padeta mrtva drug poleg drugega na cesto. Vsaka pomoč je bila brezuspešna. Konja sta posestnika veljala 14.000 din, kar je za kmeta hud udarec.

ZDRUŽENI GASILCI priredijo bogato

tombolo v Trbovljah

dne 1. oktobra ob 2. uri popoldne. — 20 tombolskih in 400 ostalih krasnih dobitkov v vrednosti Din 20.000.—

Iz naših krajev

Obleko pogrešane mladenke so našli

Litija, v septembru.

Ze od nedelje 23. aprila letos so na Bregu pri Litiji pogrešali Lambergerjevo dekle Lojzko Zupanovo. Odšla je domov, kjer je bila dogovorjena z nekim fantom iz doline, da se poroči. Potrebovala je dokumente in je hotela o poroki obvestiti starše. Odšla je po cesti, ki vodi po samotnih krajih skozi Maljak in dalje proti Polšniku. Minilo je nekaj dni in Lojzke ni bilo nazaj na Breg, domov pa tudi ni prišla. Na domačiji je zavladala žalost.

Tiste dni je bila Sava do roba polna zaradi pomladnega dežja. Bilo je mnogo uganj, kako in kam je izginila Lojzka, ali je utonila, ali je postala žrtev zločina. Čez čas je prišlo sporočilo iz Sevnice, da so našli truplo neke mladenke v Savi. Mladenko so pokopali, preden je bila prepoznana. Zdaj ko je bilo pogrešano dekle že skoraj pozabljeno, so pa našli okrvavljeno obleko pri savskem grmovju in so se govorice o Lojzki spet obnovile. Posestnik Oblak v Bregu je pripravil les za zimo. Ob grmovju za Savo je opazil lepo zloženo, skoraj novo obleko, ki pa jo je dež že precej spral. O najdbi obleke je Oblak povedal Lambergerjevimi, ki so obleko takoj spoznali za Lojzki. Na obleki se poznajo mnogi krvavi sledovi. Šivilja, ki je šivala Lojzki za poroko, je potrdila, da je obleka Lojzki. Ob odhodu domov je imela Lojzka s seboj usnjeno torbico s prihranki, katere pa ni nikjer najti. Na kraju, kjer so našli obleko, je savski breg popolnoma strm in je kraj precej skrit.

Tragedija nesrečnega rudarja

Zgornji Log, v septembru

V Zgornjem Logu v Zasavju je umrl po daljšem bolehanju nekdanji vestfalski rudar Drnovšek Ivan. Rodil se je v Nemčiji očetu, ki je bil doma iz naših krajev. Ivan Drnovšek je preživel skoraj vse življenje v Nemčiji. Z delom v rudniku je bil zadovoljen, a slednjič je zbolel in stopil v pokoj. Nakazali so mu rento in mož se je odločil, da bo še nadalje ostal v Nemčiji, poleg rente pa si bo poiskal skromen postranski zaslužek. Začel je prodajati časopise. Ta poklic pa je bil zanj usoden. Nemška oblastva so ugotovila, da je bil eden izmed časopisov, ki jih je raznašal Drnovšek, komunističen. Drnovška so aretirali in preiskava se zanj ni dobro obnesla. Okrivili so ga zvez s ko-

munisti in mu je bila renta ukinjena. Čeprav je bil rojen na Nemškem in kraja svojega očeta še nikoli videl ni, so ga kot tujca, ki hoče motiti red v Nemčiji, odpremili čez mejo. Tako je Drnovšek kot brezdomec priromal v Zgornji Log, kjer so nekoč domovali njegovi predniki.

Z Ivanom je dospela k nam tudi njegova sestra. Oba sta bila brez poklica. Dobri ljudje so naslovili na litijsko občino prošnjo in občinski svet je naklonil obema skromno mesečno podporo. Dobri ljudje in sosede so se večkrat usmili pregnanca. Zdaj ga je smrt rešila pomanjkanja.

Grebenšek in Žgankovi niso morilci

Pri preiskavi proti Grebenšku in Žgankovima Andreju in Avgustu ter Arhu in Terčičevi Julki, ki so bili obdolženi umorov v Seščah pri St. Pavlu pri Grižah in v Medlogu pri Celju, je prišlo do velikega preokreta. Danes ni nobenega dvoma in je tudi polno neizpodbitnih dokazov, da Grebenšek in Žgankova niso morilci žrtev v Medlogu in v Seščah. Po pričah je dokazano, da Žgank, Andrej, ki je orožnikom spričo posebnih prič priznal umor v Seščah in v Medlogu, da je bil isti Žgank Andrej, ki je celo s podpisom priznal več zločinov, v času, ko se je odigrala žaloigra v Seščah, v zaporih okrajnega sodišča na Vranskem. Dokazano je nadalje, da je bil isti Žgank Andrej, ki je priznal tudi zločin v Medlogu, ob času dvojnega umora Ocvirkovih na delu v Aleksandrovem domu v Logarski dolini. Vsi so priznavali, zdaj trdno zanikajo, pojasnjujejo, čemu so priznali, na drugi strani pa priznavajo več kot jih obtožujejo. Vlomov in tatvin imajo na vesti kar celo vrsto. Zaradi

obširne preiskave in zasliševanja prič se je tudi izvedelo, da Grebenšek zatrjuje, da nima smisla, da bi lagal in zanikal, saj ima toliko na vesti, da ve, da bo ostal v zaporih do smrti. Kljub temu, da je preiskava že zaključena, so naknadno poslali v Zagreb v pregled nož, ki so ga našli pri Žgankovih, da se ugotovi, ni li na njem človeška kri. V kratkem bo na okrožnem sodišču v Celju razprava proti Grebenšku in tovarišem. Zaradi mladostnosti Julčke Terčičeve bo razprava tajna. Vse to poročamo zato, da ne bo javnost, ki je mrzlično zasledovala zasliševanja Grebenška in Žgankovih, presenečena, ko bo zvedela po razpravi, da so Grebenšek in Žgankova sicer težko sojeni, ne pa obsojeni zaradi umorov v Medlogu in Seščah, ki še zaenkrat torej niso pojasnjeni in so zdaj po času še bolj zagonetni in zaviti v temo.

Strela ubila fanta in par konj

Dobropolje, v septembru

Prejšnji torek je na Ilovi gori, prijazni in mirni vasi nad Dobropoljem razsajala huda nevihta. Bilo je ob treh popoldne, ko je 25-letni fant Tone Miklavčič — Jurkov peljal z njive domov voz krompirja s parom konj. Ko je bil v neposredni bližini šole, se je močno zablistalo in strela je udarila v ubogega mladeniča, da se je nezavesten zgrudil na tla. Kljub pomoči brata France in J. Perka je kmalu izdihnil. Kako priljubljen je bil Jurkov Tone, je pokazala množica ljudi, ki ga je kropila od blizu in daleč. Vaščani so mu za slovo spletili venec in ga številno spremili na njegovi zadnji poti v Dobropolje. Nesrečni družini, ki poleg žalosti trpi tudi škodo, saj sta bila ubita tudi oba konja, naše iskreno sožalje!

Vprašanje sezonskih delavcev v tujini

Murska Sobota, v septembru

Sorodniki sezonskih delavcev, ki jih je še najmanj 7000 zaposlenih iz Prekmurja na veleposestvih v Nemčiji in Franciji, se zelo boje za svoje rojake v tujini. Neodgovorni agenti in nerazodni ljudje raznašajo vse mogoče govorice, ki pa so popolnoma izmišljene. Zveza poljedelskih delavcev v Murski Soboti svari pred nasledenjem takim izmišljotinam, ker je le nasprotno res, da se naši sezonci lahko vrnejo v domovino ali pa ostanejo na delu. Iz posebnega poziva ZPD posnemamo:

Delavci, ki se nameravajo čim prej vrniti v domovino in bodo zapustili delodajalca pred potekom pogodbe, bodo s tem prekršili pogodbo, ker ne bodo ostali do konca sezone, kakor so se pogodili. Za vse posledice, ki nastanejo zaradi prekrška pogodbe, bodo sami odgovorni, t. j. izgubili bodo kavcijo in bodo morali sami plačati celo vozno od kraja dela do naše državne meje. Nevarnost je tudi, da bodo gospodarji odtrgovali zaslužek zadnjih dni pred odhodom.

Delavcem v Franciji priporočamo, naj denar, ki ga morda imajo pri sebi, če morejo čim prej odpošljejo domov, kajti s seboj jim je dovoljeno vzeti samo majhno gotovino. Tega zneska pa naj nikar ne zamenjajo v kakršnikoli domači banki, temveč naj se obrnejo na našo Narodno banko, ki ima svoji podružnici v Ljubljani in Mariboru. Te banke jim bodo franke zamenjale po pariteti. Zasebni denarni zavodi prinešenega denarja ne morejo zamenjati po pariteti.

Delavcem v Nemčiji priporočamo, da pošljajo vsak mesec redno ves zaslužek preko tamkajšnjih bank na točen naslov svojim domačim in to na Deutsche Verrechnungskasse v Berlinu, ki odpošlje potem vaš zaslužek naši Narodni banki v Beogradu in ta vašim domačim, katerim ga pošiljate. Go-

spodarji vam morajo preskrbeti potrebne dokumente (Gruntzettel), s katerimi lahko pošljete denar. Sezonci lahko odpošljete po 40 mark na mesec. Letni delavci, t. j. oni, ki so se pogodili na leto dni, lahko pošljejo po 35 mark na mesec ali za pet mesecev nazaj skupaj 200 mark. Oni, ki pošiljajo po 35 mark na mesec, pošljejo za 5 mesecev skupaj 175 mark. Glejte, da boste redno pošiljali. Če pa bodisi sezonec bodisi letni delavec več zasluži, kakor sme poslati, naj višek zaslužka ne zapravlja, ampak naj si toliko obdrži, kolikor potrebuje za pot in prehrano na poti od mesta dela do naše državne meje. Za ostali denar naj si nakupi potrebnih reči, ki jih bo rabil, n. pr. ročni šivalni stroj, bicikel, kovčeg, harmoniko ali druge drobnarije, ki so doma potrebne. Vse, kar se da spraviti v paket, lahko vzamete s seboj v domovino brez bojazni.

Svetujemo vsem, naj bodo v tujini pametni in olikani ter se lepo in dostojno obnašajo, da ne bodo delali slabega vtisa in sramote. Naša država je nevtralna in v prijateljskih odnosih z vsemi sosedi in takrat hoče ostati. Ne vzklikajte niti tam niti med potjo kakih vznemirljivih izrazov. Vedite se kakor se morajo državljani nevtralnih držav. Če se zbere večji transport, sporočite to brzojavno Borzi dela v Murski Soboti ali v Mariboru, da bodo pripravili vse potrebno za prevoz v domači kraj. Pripominjamo, da se denar še vedno lahko nakazuje iz Nemčije in sicer 1 marka za 14.30 dinarjev. Vse to vam javljamo in sporočamo zato, ker so mnogi vaši domači v skrbeh za vas in nas prosijo, naj bi vas, če je mogoče, pozvali domov. Prepričani smo, kakor nam mnogi pišejo, da za zdaj ni posebne sile in niste v nevarnosti, vendar vam sporočamo, da se sami po svoji volji odločite in vašim domačim sporočite, kako in kaj mislite ukreniti v bodoče.

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

V prvem trenutku, ko se je spomnil večrajšnjih dogodkov, se mu je zdelo, da so bile to samo lepe sanje, da ne more biti resnica, zakaj stvari, ki jih je odkril, so preveč čudovite, preveč zagonetne in čudne, da bi mogele biti kaj drugega kakor slepilo. Šele ko je na mizi verande zagledal porumenele liste pergamenta, ko je čital svoje besede, ki jih je prejšnji dan zapisal na list papirja, se je zavedel, da je vse to resnica. Težak kamen se mu je odvalil od srca, blaženost ga je obšla, ko je pomislil, kaj je vse odkril, in le malo je manjkalo, da mu niso prišle v oči solze hvalečnosti do usode, ki se mu je nasmehnila in ga napravila tako srečnega, kakor nikdar še sanjal ni. Strmel je zdaj v pergament, zdaj na list papirja in niti opazil ni, da so se za njim odprla vrata in da je Nadja stopila v sobo. Šele ko ga je poklicala, se je obrnil, in ji naglo stopil naproti.

»Dobro jutro, gospodična,« ji je rekel in ji stisnil roko, »kaj ste že vstali? Saj je šele komaj dan...«

»Nisem mogla spati,« mu je rekla. »Snoči ko ste že spali, sem čitala list. Ukradel mi je spanje. Ne samo meni, tudi mojim prijateljem, ki že poznajo njegovo vsebino. In vi ste tako sladko spali...« se je nasmehnila in mu položila roko na ramo.

»Utrujen sem bil,« je rekel, »zato sem legel spat, ko sem razrešil vsebino rokopisa. Kdo drugi na mojem mestu ne bi bil mogel spati, tudi vi niste mogli. Premajhna je moč narave nad vami. Mene je v teh letih, kar bivam v Sibiriji, premagala. Ne morem se ji ustavljati in — vesel sem tega. Prav mirno sem spal,« se je zasmel.

»To je torej vse,« mu je rekla.

»Da, razen neke malenkosti, ki je še nisem prevedel. Na predzadnjem listu je popisana pot do svetišča, pa je precej težko čitljiva. Glavne obrise že imam, zdaj moram le še vedeti, kje so ta rokopis našli, kajti od onod je pot popisana.«

»To vam bom jaz lahko povedala,« je rekla. »Vem, kje je oče rokopis dobil, še celo to, kje je bil zakopan. Ali bo treba iti tja?«

Profesor je nemo prikimal.

»Saj ni tako daleč,« je dodala in se oprla ob mizo. »Če le količkaj poznate okolico, boste takoj vedeli, kje. Dobro uro od tod proti severu je na nizkem hribu lična hišica, last kmeta, ki je rokopis našel.«

»Kdaj bi odšli na pot?« je brez odloga vprašal profesor. Čeprav je prej toliko pripovedoval o svoji ravnodušnosti in miru, je vendar tudi njega prevzela želja, da čimprej pride stvari do dna.

»Da bi takoj šli?« je vzkliknila Nadja. »In potem kar dalje iskat tisto svetišče?«

Profesor je spet samo prikimal.

»Toda sodim, da bo pot in iskanje trajalo nekaj dni in da ne bo tako lahko, kakor mislimo. Na vsak način se bomo morali oskrbeti z vsem, kar je za tako potovanje potrebno. Če stojte, kakor mislim, razvaline svetišča globoko v gozdu — saj bi ga bil drugače gotovo že kdo odkril — naša pot ne bo tako lahka. Gozdovi okoli nas so prej podobni pragozdovom, saj še ni bilo človeka, ki bi v njih vihtel sekire.«

»Ali nam bodo te priprave vzele toliko časa?« je vprašal profesor.

»Najmanj en dan,« je odvrnila Nadja. »In potem... ali bomo mogli vse to sami opraviti? Ali ne bo treba vzeti s seboj nekaj ljudi?«

»Mislim, da je bolje, če to sami opravimo,« je odvrnil profesor. »Čim manj ljudi je pri takih podjetjih, tem bolje je. Saj mislite vzeti s seboj prijatelje?«

»Da,« je prikimala. »Do njih imate lahko zaupanje. Ljudje so, ki se ničesar ne boje. Dobro jih poznam, vso pot od juga Rusije pa do tu sem preživel z njimi. Pretrpela, bi bila morala reči, zakaj pot je bila strašna...«

Premolknila je, potem je nadaljevala z izpremenjenim glasom. »Dobri ljudje so. Brez njihove pomoči danes ne bi bila tu. Z njimi sem delila vse trpljenje, z njimi bom delila tudi vso srečo. In če je vse to resnica, kar ste nam včeraj odkrili, nas v tem svetišču čaka sreča. Tisti slučaj, ki pride k vsakomur samo enkrat, in ki je dovolj za vse življenje, če ga človek ne zamudi.«

»Z njimi mislite deliti zaklade, to se pravi, če so še tam?« je vprašal profesor.

»Da, in z vami,« je dodala. »Tudi pravico imam do tega. Gozd, kjer po mojem mnenju svetišče stoji, je bil last mojega očeta in zdaj je moj. Torej je moje tudi to, kar tam najdemo. Pošteno bomo delili. Pet nas je in vsakdo bo dobil petino. Ali vam je prav, gospod profesor?«

»Ne potrebujem denarja,« je odmahnil učenjak.

»Da ga ne potrebujete, pravite?« se je Nadja nasmehnila. »Ali mislite zmeraj ostati tu, v tej puščavi? Če obogatite, je ves svet vaš. Ne pozabite tega,« je pristavila. »In kako bi bili mi odkrili to brez vas?«

Profesor je molčal.

»Odgovorite mi!« je ponovila in se obrnila k njemu. In ker še zmeraj ni odgovoril, je energično vzkliknila:

»Tako bo in nič drugače. Kaj bi se branili! Nespametno bi bilo. Koliko časa še potrebujete, da natanko razrešite oni kos pergamenta, ki govori o poti?«

»Nekaj ur,« je odvrnil.

»Medtem se pogovorim s svojimi prijatelji,« je rekla Nadja. »Jutri zjutraj odidemo na pot. O naši skrivnosti bom povedala tudi staremu oskrbniku, ki mi je vdan. Morda ga bomo potrebovali in prepričana sem, da tega, kar mu bomo zaupali, nikomur ne izda.«

»Njemu lahko poveste,« je potrdil profesor. »Poznam ga. Pošten človek je.«

»In če se nam podjetje posreči, ga bom nagradila, da mi bo lahko do smrti hvaležen. Tu ne mislim ostati. Čeprav je moj dom. Predolgočasno je v tej samoti. Sveta se mi hoče,« je odvrnila in oči so se ji zaiskrile.

»Prav imate, gospodična,« je stoplo rekel profesor. »Mladi ste še in uživajte mladost. Za samotarstvo je starost.«

Deseto poglavje

NA POTI ZA ZAKLADI

Preden je bilo poldne, je profesor razbral tisto stran pergamenta, kjer je bila opisana pot. Glasila se je takole:

»Od mesta, kjer stojiš, poglej proti zapadu. Gozdovi se vijajo pred teboj. Počakaj, da zaide sonce o kresu, in pojdi v njegovi smeri. Dolga je pot, toda drži k uspehu. In ko prideš na samotni grič, zavij na levo roko in se spusti navzdol, dokler ne prideš do globeli, ki ji ne moreš izmeriti dna. Ob njej zagledaš velik kamen, ki ti pove, da nisi več daleč od svojega mesta. Obrni se v smeri, odkoder vleče burja in prihaja vihar, in pojdi mu naproti in našel boš dva tisoč čevljev od onod majhno jezero.«

Pod jezerom je svetišče.

To jezero se izliva v majhno reko. Ob njenem kolenu je skrit vhod v bivališče naših bogov. Tja pojdi!»

Ko je profesor prečital našim znancem te vrste, mu je lice žarelo od zadovoljstva.

»Zdaj vemo vse,« je vzkliknil Branko navdušeno. »Pot nam je odprta.«

Oskrbnik, ki ga je že Nadja o vsem poučila, je tedaj stopil v sobo in jih vprašal, kaj naj se pripravi za pot. Naročili so mu, naj poskrbi, da bodo imeli dovolj jedi za štirinajst dni, kajti prej se najbrž ne bodo vrnili, in dovolj orodja, ker ga bodo pri kopanju potrebovali. Naročili so mu, naj pripravi pet konj in še tri, ki bodo nosili orodje

in hrano. Potem je moral pripraviti tri šotore, nekaj praznih zabojev in še druge malenkosti. Ko je zvečer Nadja pregledala priprave za pot, je videla, da oskrbnik ni ničesar pozabil.

Drugo jutro, še preden je solnce vstalo, so bili naši znanci že na potu. Nadja in profesor sta jezdila spredaj, ker sta poznala pot. Ostali pa so skrbeli za konje, ki so vlekli tovore. Ko je solnce pogledalo izza obzorja, so se že bližali samotni hiši, kjer se je začela njihova pot, kakor jim jo je ukazovalo sporočilo na starem rokopisu.

Prvi večer so počivali ob vhodu v pragozd, ki se je širil pred njimi, kakor daleč jim je segalo oko. Profesor je preračunal, da bodo imeli še kakke štiri ali pet ur do jezera, kjer je skrito staro svetišče.

Toda teh štiri ali pet ur se je zavleklo tako, da so šele pozno popoldne prišli do onega samotnega griča, kjer jim je rokopis ukazoval, da se morajo obrniti na levo. Pragozd je bil tako zarasel, da dostikrat niso mogli skozi in so si morali s sekiro utirati pot zase in za konje. Razmočena zemlja je bila vzrok, da so se časih udirali do kolen v blato, in čim dalje so prišli, tem slabše je bilo. Tudi do globeli, ki ji ne moreš izmeriti dna, kakor je pravil rokopis, torej do prepada, ki se je skrival sredi drevja, so prišli. Profesor je ugotovil, da je morala biti ta ogromna zev v zemlji sled meteorja, ki se je zaril v globino in napravil brezno. Največ so se zamudili z iskanjem kamna, ki naj bi jim povedal, kje se morajo obrniti proti severu, to je v smeri burje. Našli so v vsej okolici samo en kamen in profesor je bil prepričan, da je pravi, čeprav je čas izbrisal napis, ki bi bil moral biti na njem. Videlo se je, da so ta kamen morali nalašč sem prinesti, da bo služil za kažipot. Od onod je pot zavila v hrib in postajala čedalje neopredelnejša. Za dobrih sedem sto metrov, kolikor je morala znašati razdalja med kamnom in jezerom, so potrebovali štiri ure in bila je že globoka noč, ko so prispeli do brega jezera, ki je pod svojim dnem skrivalo staro svetišče.

Tam so postavili šotore. Napravili so skromno večerjo in potem legli spat. Prestani napor in dolga, utrudljiva pot so jih tako izmučili, da so takoj zaspali.

Hranje konj je prebudilo Branka, ko so komaj jele izginjati na nebu zvezde. Ni mogel več spati. Tiho je vstal, da ne bi zbudil prijateljev, odgrnil zastor šotora in stopil v hladno jutro. Od vzhoda je vel veter, ki mu je hladil razbeljeno čelo. Pritegnil si je premle ude in globoko potegnil vase jutranji zrak, da so se mu napele prsi. Potem je stopil počasnih korakov proti malemu jezeru, ki je ležalo pred njim. Lahna meglica je vstajala iz njega in izginjala. Kmalu se je začelo svetliti na vzhodu. Na obzorju se je prikazalo solnce in vrglo svoje prve žarke na prostrano pokrajino, ki je še vsa spala. Potem je nenadoma oživila, kakor bi bil nekdo skrivaj prinesel v njo življenje. V drevju so se jeli oglašati ptiči in žvrgoleti svojo jutranjo pesem. Nekje nad njim je skakala veverica. Slišal jo je, toda dolgo je ni mogel opaziti. Šele potem jo je videl, kako se je zibala vrh smreke i skakala z veje na vejo. In zdajci je solnce obilo jezero in pozlatilo njegovo ravnino, ki je vsa drhtela v drobni valovih.

Kakor zlati so bili ti valovi. Kakor bi bili izdajali, da se pod njimi skriva samo zlato. Branku je nekaj stisnilo srce. Bilo je kakor bolna slutnja, ki je ni razumel. Ali slutnja sreče, ali slutnja razočaranja? Ni vedel, in prav zato mu je srce še burneje utripalo v pričakovanju. Sedel je k jezeru v rosno travo in njegove misli so se izgubile v sanjarstvu, ki ga je vsega prevzelo.

Nenadoma ga je predrnilo govorenje, ki ga je čul za seboj. Njegovi tovariši so že vstali in prihajali k njemu. Videl je Janeza, ki je bil otovorjen s težkim krampom in lopatami, videl je starega dobrodušnega profesorja, ki mu je sijal obraz v napetem pričakovanju, videl je Mitjo, ki je šel z njimi in kazal na obrazu brezskrbnost, kakor mlad fant, ki gre prvič na pot v svet in ne ve, kakšne težave ga še čakajo. Videl je Nadjo, ki je prihajala zadnja in si popravljala lase.

Zanimivosti

Londonski radio ima tudi češke oddaje. Dne 9. t. m. je angleški radio začel oddajati redne oddaje v češčini. Za uvod je izpregovoril bivši češkoslovaški poslanik v Londonu Jan Masaryk. Govoril je o zdajšnjem položaju češkoslovaške v zvezi z zdajšnjo vojno med Nemčijo na eni strani in Veliko Britanijo, Francijo in Poljsko na drugi strani.

× Kače zatirajo z bacili griže. Neki profesor je napravil zanimiv poizkus. Cepil je kače z bacili griže in cepljene kače so okužile še druge. Tako bo mogoče na ta način zatirati to nadlogo, zlasti v vročih krajih, kjer pomre mnogo ljudi za kačjim pikom.

× Ognjenik je pregnal z otoka prebivalce. Mali grški otok Santorin je pozorišče zanimivih ognjeniških pojavov, kakršni so v Evropi redki. Že več kakor dva tedna so na otoku skoro vsak dan močni potresni sunki. V skalnih tleh nastajajo globoke razpoke, ki se iz njih dvigajo strupeni plini, in ne prestando je slišati podzemsko bobnenje. Vse kaže, da se na otoku zbuja star, že davno ugasel ognjenik. Na njegovem vrhu se je odprlo petdeset metrov široko žrelo in na pobojnih so nastali številni vroči vreli. Prebivalstva Santorina se je lotil takšen poplah, da so pobegnili z otoka.

× Življenje na samotnem otoku sredi Atlantskega morja. Daleč v Atlantskem morju, onstran irske obale je otok Aran. Prebivalci otoka so ribiči in znani kot izkušeni mornarji. Rod za rodom se neprestano bori z morjem, da se preživi. Pred kratkim je eden izmed irskih škofov obiskal ta otok, da bi posvetil cerkev, ki so si jo prebivalci otoka sami pozidali. Stavbno tvarino so dobili na otoku samem: skale in ilovico. Može so dan za danem po končanem ribolovu na hrbitih prenašali težke skale, da je počasi zrasel iz tal božji hram. Škof, ki se je odpravil na ta otok, se je odpeljal z motornim čolnom. Toda čoln zaradi močne oseke ni mogel pristati. Zadnji košček pota je moral škof opraviti v lahkem čolničku. Nasproti mu je prišlo 30 čolnov, ki so bili vsi slovesno okrašeni. Po končanem obredu posvetitve cerkve je bila na otoku tudi sv. birma, prva po letu 1880., ki jo pomnijo le še najstarejši otočani.

× Šele čez 200 let so dovršili naročilo. Pred kratkim je bil neki član angleškega plemstva zelo presenečen, ko je dobil iz Kitajske zaboj, v katerem je bilo prekrasno posodje za čaj iz najfinejšega porcelana inobarvano z najdražjimi izvornimi barvami. Te posode sam ni bil naročil, prav tako tudi nihče iz njegove rodbine. S pišmom je prosil tvrdko, ki mu je poslala to blago, naj mu zadevo pojasni. Čez dva meseca je dobil nepričakovan odgovor. Kitajska tvrdka mu je javljala, da je posodo vsekako naročila plemenitaševa rodbina, čeprav ne v naših dneh, temveč v začetku 18. stoletja. Naročilo je natančno omenjalo, kako naj bo posoda izdelana, a za njegovo izdelavo je bilo treba tudi mnogo časa. Šest pokolenj posebnih delavcev se je trudilo, da izvrši naročilo. Tvrdka je obžalovala, da dela ni bilo mogoče prej dokončati.

× Napoleonova sabla v Moskvi. Zgodovinski muzej je pred tedni dobil Napoleono vo sablo z napisom »N. Bonaparte, prvi konzul francoske republike«. Sablo je dobil Napoleon po svojem povratku iz Egipta in jo je nosil, ko so ga poslali na otok Elbo. Ruski grof Kuvalov, ki mu je ruski car Aleksander I. naročil, naj pregnanega cesarja sormenja na Elbo, je dobil sablo v dar od samega Napoleona. Po ruski revoluciji je oddelek rdeče vojske zaplenil premoženje naslednikov grofa Kuvalova in eden izmed rdečih vojakov se je polastil zgodovinske sablje, ne da bi bil vedel, kakšno vrednost ima. Vojak je bil nepismen in seveda ni znal prečitat napisu v ročaju sablje. Po zmagi boljševikov je vojak izročil sablo svojemu poveljniku. Sabla je nato romala v muzej rdeče vojske, od tod pa pred tedni v zgodovinski muzej v Moskvi.

Zenski vestnik

Kako shranimo sveže češplje

Češplje lahko shraniš za dalje časa sveže, ako napraviš tako-le: Vinski sodček iz močnih hrastovih dog, ki naj drži največ 25 litrov, dobro pomij in posuši. Naveži na žico 15 do 20 cm dolgih koscev žvepla, jih zažgi in spusti v sodček, da ga s tem zažvepljaš. Žico potegni iz sodčka in ga hitro napolni do polovice s češpljami. Nato priveži na žico muškatni orešek, ga zažgi in vtakni v sodček, ki ga napolni do vrha s češpljami. Sodček sedaj dobro zapri in zapečati ali s smolo zakapaj ter ga deni v vodo, tako da je ves pod vodo. Iz vode ga vzemi, kadar hočeš češplje rabiti. Če jih vzameš iz sodčka le nekoliko, moraš ostale, kakor zgoraj navedeno, ponovno zažvepljati, spet zamašiti in pod vodo postaviti. Tako shranjene češplje se držijo zelo dolgo sveže, tudi leto dni, če smo pravilno postopali.

Za kuhinjo

Ohrovt s smetano. Ohrovt operi, otrebi, (izreži koren in žile) ga popari, odcedi in nato skuha v slanem kropu. Kuhan je približno v pol ure, če dobro vre. Med tem pa pripravi to-le: Iz poldruge žlice masti in žlice moke naredi svetlo prežganje, ga zalij s četrt litra mleka in mešaj, da se prežganje razpusti. Naj počasi vre pet minut. Če se ti zdi, da je pregesto, lahko priliješ še malo mleka. Nato še tri žlice kisle smetane. Če smetana ni kislja, pa prikani par kapljic limonovega soka. Nato osoli, malo popopraj, zmešaj in stresi noter kuhani ohrovt, ki si ga prej ocedila. Vse skupaj naj še par minut vre, potem pa daš na mizo kot prikuho h govejemu mesu s krompirjem. Enako lahko pripraviš tudi zelje s smetano.

Goveje meso na nemški način. Zreži 20 dek kuhane goveje meso na tenke koščke. Pol kile kuhanega krompirja pretlači skozi sito. Pest suhih gob popari in pusti, da se ohladijo, nato jih odcedi in drobno sesekljaj, sesekljane pa duši na masti z malo zelenega peteršilja. Eno čebulo drobno zreži in jo na masti ocvri. Ko so gobe gotove, prideni h gobam zrezano meso, zarumenelo čebulo in pretlači krompir, duši kake pol ure, nakar dodaj dve žlici paradižnikove mezge in žlico začimbe. Malo popopraj, osoli in daj zraven še ščepec kumine. Ko si deset minut še dušila, je jed gotova.

Rezanci na laški način. Skuhaj v slanem kropu navadne široke rezance. Ko so kuhani, jih odcedi in polij z mrzlo vodo. Dušeno goveje meso zmelji na strojčku; v sok, kjer si dušila meso, pa deni drobno sesekljano zelenega peteršilja in žlico paradižnikove mezge in pusti, da se malo prekuha, nato stresi noter kuhane rezance in zmešaj meso, dobro zmešaj in pusti še deset minut, da se malo popeče. Pečeno daj na mizo s solato. Jed lahko pripraviš med kuhanjem kosila in jo zvečer sodeš za večerjo.

Meso z jajci in krompirjem. Skuhaj goveje meso kakor navadno v juhi; prideni tudi vso zelenjavo. Ko je meso kuhano, ga vzemi iz juhe in ga na lesenem krožniku zreži na tenke koščke. V kozl razbeli mast in malo prekažene slanice in zarumeni eno drobno zrezano čebulo. Kuhani krompir olup, ga zreži na drobne koščke in pomešaj z mesom ter stresi vse skupaj na mast in čebulo, nato osoli, dodaj ščepec kumine, malo popra in vse skupaj malo opeci. Ko je gotovo, daj povrh toliko jajc, za kolikor oseb kuhaš. Ko so se jajca zapekla, daj hitro na mizo. Zraven lahko daš še solato. V juho pa zakuhaš riž ali rezance in kosilo je gotovo.

Praktični nasveti

Limone ostanejo dolgo sveže, ako jih zložimo v zabojček v žaganje, tako da se ne dotikajo druga druge in jih hranimo na hladnem prostoru. Istotako pomaranče. Prerezana limona ne plesni in ostane sveža,

ako zmocimo krožniček s kisom in poveznemo nanj limono s prerezano stranjo. — Limono pred uporabo vedno dobro umijemo, potem dobro pretlačimo, da nam da več soka. Z iztisnjeno limono si pa umivamo roke, tu in tam tudi zobe. Če pa imamo več limon, si pripravimo iz njih kopel za noge. Iztisnjene limone namočimo za en dan v vodo, nato ocedimo to vodo, jo segrejemo in v nji držimo noge. Taka kopel vzame vso trudnost iz nog. Zmehča trdo kožo in nohte.

Snaženje železnih postelj. Železne in preplekane postelje, ki so izgubile že barvo in so morda tudi že umazane, očistiš, če jih namažeš prav tenko s firnežem. To napraviš najbolje s čopičem. Tako namazano pustiš kake dve uri, nato pa dobro zbrišes s čisto platneno krpo in v drugič še z volneno. Postelja se bo videla kakor na novo preplekana. Pa tudi pobarvano pohištvo iz mehkega lesa lahko s firnežem osvežiš, če je izgubilo blesk. Popreje pa moraš dobro izbrisati prah, posebno po kotih.

RADIO

LJUBLJANA

Nedelja, 1. oktobra: 8.00: Klavir in harmonij. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Cerkvena glasba. 9.45: Verski govor. 10.00: Plošče. 10.30: Koncert radijskega orkestra. 12.00: Koncert pevskega zbora »Tabor«. 13.00: Napovedi. 13.20: Veselo opoldne. 17.00: Kmetijska ura: Obrestna mera in kmetko gospodarstvo. 17.30: Godba 40. pp. Trilavskega igr. 19.00: Napovedi, poročila. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Samospevi. 20.45: Koncert radijskega orkestra. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Plošče.

Ponedeljek, 2. oktobra: 12.00: Plošče. 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Zdravstvena ura. 18.20: Plošče. 18.40: Matija Majar Ziljski. 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Zanimivosti. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Veseli godci. 21.15: Plošče. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Veseli zvoki.

Torek, 3. oktobra: 11.00: Šolska ura. 12.00: Plošče. 12.45: Poročila, napovedi. 13.20: Koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Plošče. 18.40: O notranjem človeku. 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Deset minut zabave. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Čelo solo koncert. 20.45: Plošče. 21.15: Citraški dueti. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Onerna glasba.

Sreda, 4. oktobra: 12.00: Plošče. 12.45: Poročila, napovedi. 13.20: Plošče. 14.00: Napovedi. 18.00: Mladinska ura. 18.40: Slovensko obrtništvo. 19.00: Napovedi, poročila. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Prenos opere iz ljubljanskega gledališča.

Četrtek, 5. oktobra: 12.00: Plošče. 12.45: Poročila, napovedi. 13.20: Šrmei »Skrijanček«. 14.00: Napovedi. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Slovenščina za Slovence. 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Deset minut zabave. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Cimermanov trio. 20.45: Koncert simfonične glasbe. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Veseli zvoki.

Petek, 6. oktobra: 11.00: Šolska ura. 12.00: Plošče. 12.45: Poročila, napovedi. 13.20: Slovenska glasba. 14.00: Napovedi. 18.00: Zenska ura. 18.20: Plošče. 18.40: Vtisi s svetovne razstave v New Yorku. 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Kotiček SPD. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: Klavirski koncert. 20.45: Radijski orkester. 22.00: Napovedi, poročila. 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 7. oktobra: 12.00: Plošče. 12.45: Poročila, napovedi. 13.20: Plošče. 14.00: Napovedi. 17.00: Otroška ura. 17.50: Pregled sporeda. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Kaj je našega in tujea v slovenskih ljudskih običajih. 19.00: Napovedi, poročila. 19.40: Nacionalna ura. 20.00: O zunanji politiki. 20.30: Živalski krog. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Obleke perilo klobuki čevlji nogavice kravate robci dežniki

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIM CENAM

STALNO *Stennecki*
CELJE 97

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji

CENIK ZASTONJ

NERED NA POŠTI

A: »Naša pošta že spet ne posluje v redu.«
B: »Kako to?«
A: »Že pred dobrim mesecem sem pisal dolžnikom, naj mi z obratno pošto pošljejo denar, pa menda nihče ni dobil opozorila.«

ZGodbica

Svedski kralj ogovori nekoč vojaka, ki je stražil pred njegovim dvorcem: »Kako se pišete?«

»Svenson, Vaše Veličanstvo.«

»A krstno ime.«

»Andree.«

»To je slavno ime v zgodovini naše države«, reče kralj. »Ali veste kaj o tem velikem vašem soimenjaku?«

»Da, Vaše Veličanstvo! Gospod poročnik mi je pripovedoval, da je neki svedski Andree v balonu odpotoval na severni tečaj, pa se ni vrnil.«

»Dobro«, pravi kralj in poda vojaku roko.

»Ali je poročnik še kaj povedal?«

»Da, Vaše Veličanstvo! Rekel je tudi, da je velika škoda, ker me tisti Andree takrat ni vzel s seboj!«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

ZDRAVO, PRIDNO

kmečko dekle, ki zna kuhati in ima veselje z vrhom in gospodarstvom, dobi takoj službo na večjem posestvu. Ponudbe poslati na upravo »Domovine« pod »Takoj«.

VEČJO KOLIČINO PRISTNE SLIVOVKE

kupim naravnost od proizvajalca. Ponudbe z navedbo cene in jakosti žganja na oglasni odd. »Domovine« pod »Kamnik«.

ZENITNA PONUDBA

Kmetsko dekle, 23 let staro, krasna brinetka boljših kmetijskih staršev, bi poročila posestnika, obrtnika, ali šla v Ameriko. — Pojasnila daje »Elida«, Zagreb, Tomičeva 1.

POSODILA

na nepremičnine, poroke, uradnikom na plačo, trgovske kredite na vknjižbo na hiše, kakor tudi na kmečka posestva po 6% obrestih na dolgoročno odplačilo nabavlja Central, Bregovita ul. 7, Zagreb. Za odgovor priložite 3 din v znamkah.

NAGROBNE

SPOMENIKE

starega pokopališča sv. Krištofa (in nove spomenike) po nizki ceni dobite, dokler traja zaloga, pri kamnoseku Kuno-varju Franju, pokopališče pri Sv. Križu v Ljubljani.

CELO LETO

lahko trajno spravite

MOŠT (širu)

OD GROZDJIA, KAKOR TUDI VSE SADNE SOKOVE

BREZ STROKOVNIH PRIPRAV

BREZ IZGUBE ČASA

BREZ KAKRŠNIHKOLI APARATOV

S POMOČJO NIPAKOMBINA A II.

Odlična iznajdba današnje znanosti! Enostavno! Poceni! Higitjenično! Odobreno od ministrstva za poljedeljstvo.

Navodila in cenik pošlje brezplačno:

RADIOSAN, Zagreb, Dukljaninova ulica 1.

USNJE ZNAMKE »INDUS«

po izredno nizkih tovarniških cenah prodajamo trgovcem in čevljarjem samo v Ljubljani, Fignerjeva ulica 3 (prej Skofja ulica).

272

NOVOST!

SAMO

DIN 49.50

št. 82.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s plameno garancijo

Din 49.50

št. 82.301 ista s cvetljenimi kazalci in številčnic

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki vam ga pošlje zastoj in poštne preplate

H. Suttner

Ljubljana 6

lastna protokollirana tovarna ur v švic.

VLOŽNE KNJIZICE

Prve Hrvatske štedionice, Srpske banke, kakor tudi drugih velebank kupuje po najvišji ceni in plača v gotovini: Central, Bregovita 7, Zagreb.

NOV REDILEN PRAŠEK

»REDIN« za prašice. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašice. Zado- stuje že 1 zavitek za 1 prašica ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pism.

MOŠTOVA ESENCA MOSTIN

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborni, obstojni in zdrav domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—.

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo s gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANO, Ljubljana, Židovska ul. 1 a.

Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANO, Maribor — Gosposka ulica 34.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše drage tete, gospe

MARIJE PETOVAR

posestnice

se zahvaljujemo č. gospodu dekanu F. Bratušku za izvršene cerkvene obrede, za častno spremstvo na zadnji poti blage pokojnice pa vsem številnim občanom, posebej pa učiteljstvu svetinjske šole ter šolskim otrokom in tukajšnji prostovoljni gasilski četi.

IVANJKOVCI, dne 20. septembra 1939.

ZALUJOČI OSTALI